

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Hereberto archiepiscopo Coloniensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

DE S. ABRAMIO CONFESSORE.

279

Cum ijergo ita se haberent, & ille quidem apud eam vteretur admonitionibus, & in bonam terram sic seminaret: illa autem lachrymis quodammodo irrigaret semina, vt fructus cito proferrent, & hinc poenitentiam ostenderet & contritionem, nox iam deducta erat ad matutinum: & ipse quidem fratris filiam iubebat sequi ad montem. Cum illa rogasset autem, quidnam de vestibus, & auro, & argento, & stragulis vestibus deinceps faceret, (erat enim splendide & sumptuose ornata) vt conuenienter diuino praecepto omnia relinqueret, diuinus admonet Abramius, & cum solum sequatur, & contendat ad veras illas vitae futurae diuitias. Ea ergo accepta, egreditur clam e diuersorio: & cum ipsam equo imposuisset, ille praecedebat pedes, equum manu trahens. Cum autem fuissent in monte, mutant ordinem domuncularum: & eam quidem, quae erat exterius, ipse statuit habitare: filiae autem fratris tribuit interiorem. In qua cum se coeuiisset, & fores occlusisset domunculae, illic fuit perpetuo, precibus, ieiunijs & lachrymis delens labes peccatorum animae. Etenim vt quae nuper respiciisset a vitijs corporis, sic ea semper habebat praeculis inferne versantia animam, & admodum acerbè poenitentia conscientiam, etsi Deus saepe ei ostenderet peccatorum remissionem, nec hoc solum, sed etiam eam tanta impertiret fiducia, vt & assidue miracula, & à morbis & vitijs liberationes per eam ostenderet. Propter quae corde laetabatur Abramius, & Deo agebat gratias, quod spe minimè esset frustratus, sed susceptorum propter ipsam laborum fructus ferret suauissimos.

Abramius neptè redicit in eremum.

Egregiam illa agit poenitentiam.

Abramius excedit e vita.

Maria obiit

Atque ille quidem cum ad profundam peruenisset senectutem, e vita excedit, & ad aeterna transit tabernacula, ad efferendum corpus magna vndique conflente multitudine, atque eius pannorum & ciliciorum parum quid attrahere vnoquoque contendente, ad cuiusvis boni thesaurum, ad mala omnia propulsanda. Quinto autem anno post illius mortem, moritur etiam fratris filia. Quae cum animam desiderato Domino tradidisset, & iam esset mortua, in sepultura, in eius vultu suauissima quaedam florebat gratia: & illinc quidam micabat radius, apertum signum eius animae splendoris: In Christo Iesu Domino nostro, quem decet omnis gloria, honor, & adoratio in secula seculorum, Amen.

DE S. EVSEBIA VIRGINE HABENTVR QVAEDAM
in Vita S. Rictrudis matris eius Tomo 3. die 12. Maij.

VITA S. HEREBERTI ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS, AVTHORE RVPERTO ABBATE TVITIENSI.

Porro vetustas MS codex hoc loco sic habet: Titulus huius castris: (Tuitiense enim monasterium, prius castrum fuit) Virtute Domini Constantini Maximi, pij, felicissimi, inuicti Augusti, suppressit, domitisq, Francis, in eorum terris Castrum Diuitensium sub praesentia principis sui fecerunt: deuoti numini maiestatisq, duodeviginti haec vota fecerunt.

PROLOGVS AVTHORIS.

TV mihi hoc opus in angaria, venerande pater Marcuarde, imposuisti, quatenus sancti archipraesulis Hereberti vitam virtutibus splendidam, sed prioris, vt tibi videbatur styli rubigine subobscuram, nouo rescriberem stylo, pro gloria & laude Domini nostri Iesu Christi. Ibam quippe alias, quod me scribentem ducebat ardor studij: & idcirco tibi obtemperare, nimirum quasi in angaria seruire existimaui. Cum autem & te instante iugiter, & mea voluntate ad alia tendente, diutius angerer, venit tandem in memoriam illud, quod summus verae dilectionis magister, inter caetera perfectionis euangelicae praeccepta congrue, in monte locutus est:

Matt. 5.

Mar. 13.

Et si quis angariauerit (ait) mille passus, vade cum illo & alia duo. Sed & ille Simon Cyrenaeus in mentem venit, quem, sicut Euangelista testatur, praeteruentem angariauerunt, vt tolleret crucem Iesu. Denique exemplum eiusdem, qui crucem quidem Iesu tulit, sed non ipse crucifixus est: & hoc ipsum, quod crucem non suam baiulauit, inuitus & in angaria fecit, vehementer Christianum hominem redarguit, quicumque ille est, qui Christi vel sanctorum eius labores ita praedicat, vt non collaboret imitando: & hoc ipsum

Secundus
Christus
& sancti
eius.

quod prædicat, magis ex præcepti necessitate facit, quàm ex pio mèris desiderio. Acquie-
ui igitur, & omisso interim cursu proposito, diuerſi huc, nō iam inuitus, sed bonam ha-
bens voluntatem, si spiritus patris nostri Dei, quid vel qualiter loqui deberem, suggere.
re dignaretur. Ecce habes quod iussisti: immō ad quod agendum me magis rogando,
quàm iubendo compulisti: tu ipse iudicato, vtrum id efficiendo quicquam profeceris:
id est, vtrum prioribus scriptis, quæ non tibi satisfaciebant, hoc posterius scriptū ad adi-
ficationem audientium magis an minus idoneum sit. Porro me & apud Deum cōscien-
tia testis, & apud eos, qui audire vel legere dignabuntur, præfens epistola excusare pote-
rit: quia non quasi mihi ipse placens, prioribus me scribendo superposui, sed postulanti
tuæ charitati placere cupiens, obediendo supposui. Dignum quippe te, cui obaudire de-
berem, existimaui, licet monasticam sub tuo regimine militiam professus nō fuerim,

De ortu B. Hereberti, & qualia illo nascente signa diuinitus apparuere.

Cap. 1.

16. Martij.

Quando fa-
ctus sit Ar-
chiepisco-
pus.

Psal. 67.

Eo nascen-
te, lux cae-
litus spar-
gitur.

Somnum
patris eius.

Nno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi nonagesimo no-
uageſimo, Romanorum regēte imperium Ottone tertio, inſigni
metropoli Germaniæ Colonia Agrippinæ pontifex à Deo datus est
sanctus Herebertus, vixitque in eadem sede laudabiliter annos vigin-
titres, mēſes duos, dies fermē vigintiduos. Huic donum gratiæ, quod
daturus erat aſcenſor cæli, de quo ſcriptum est: Aſcendens in altum,
captiuam duxit captiuitatē, dedit dona hominibus: in ipſo eius ortu

præſignare dignatus est. Denique cum noctū materno funderetur ex vtero, lux immen-
ſa cælitus in loco eſſuſit, quam & dormientes nonnulli, oculis cordis: & vigilantes, ocu-
lis viderunt corporis. Dormiens erat pater eiufdem infantuli, & cum eo quidam ex ami-
cis, Iudæus tamen, qui tunc venerat ad eum pro conſuetudine colloquij, ſiue negocij fa-
miliaris. Hi ambo dormiētes hora ipſa, qua in lucem prodibat felix puerperium, vnum
idemque vident ſomnium: & euigilantes, continuō loquebantur ad alterutrum, quaſi
propriū ſinguli narraturi viſum, quippe qui neſcirent cōmune fuiſſe, vel vnū. Nar-
rauit prior is, qui propter familiaritatem adueniſſe iam dictus est, & deinde ipſe pater.
familiās idipſum, & non aliud ſe vidiffē, vehementer admirans ſtatus est. Erat autem
huiufcemodi ſomnium: Cubiculum in quo mulier decūbere proximaq; partui nō ig-
norabatur, à frōte aperiri, admiſſumque iubar infulſiſſe velut ſolis meridiani. Porro vi-
gilantes eadem hora circa parturientē de mōre aderant ſexūs illius perſonæ ſedula, &
ipſa corporalibus, vt iam dictum est, oculis viderunt miraculum cælitus infulſæ clari-
tis. Adhuc enim loquebantur illi ſomnium, quod viderant, miraculum & felicitatem
partūs non vanis præſagiendo cōiecturis: cum ecce vna ex illis gaudio & pauore ſimul
attonita, bonum patri nunciauit nuncium, videlicet elegantis filij exortum, & in ortu
eiufdem editum miræ ſuauitatis & circumfulſæ magnæ lucis diuinum miraculum.

*Quod lucis inuiſibilis, qua illuminandus erat, ſignum fuerit viſibilis lux, quæ illo nascente
in domo refulſit. Cap. 2.*

Iohan. 1.

Genef. 27.

Eccleſia
Colonien-
maximē
floreſcit.

Iudæi de
Hereberto
præſagiū.
Pſal. 111.
Luc. 2.

HOc igitur quis dubitet conferendæ illi gratiæ fuiſſe ſignum, ſignificans quōd
copioſius illuminaret illum lux vera, quæ illuminat omnem hominem veni-
entem in hunc mundum? Et quidem ſi ſola illi conferenda fuiſſet lux gratiæ
ſpiritualis, quam Iudaica cæcitas neſcit, rectē forſitan cuius incredibile vide-
retur aut indignum, Iudæum participem exitiſſe eiufdem ſomnij luminofi, quod pa-
ter Chriſtianus videre meruit. At ille electus & glorioſus filius lucis, fulgere habebat &
interiori dono luminis æterni, quod Iacob ſimplex maximē oprauit: & exteriori pro-
uentu gloriæ temporalis, quam venator Eſau ſolam queſiuit ex benedictionibus pater-
nis. Quis enim neſciat ſplendorem magnæ eccleſiæ Coloniaenſis, quantum illis præci-
piē temporibus ſplenduerit etiam in facultatibus & honoribus ſeculi? Cum ergo tan-
tæ ſedi præſſe deberet, & ſuper tale tantumque candelabrum exaltāda eſſet hæc lucer-
na Domini, habendo tot facultates, habendo nomen etiam & ius eximium apud faſti-
gium terræ, ſicut ſequens narratio declarabit: non indignum videri debet, quōd Iudæus
quoque præſagium futuræ claritatis eius acceperit, qui & patri eiufdem dixit: Certiſſi-
mē noueris, quia quod naſcitur tibi, teipſum iucunditate replebit, ſuosque natales ma-
gno ſui nominis ſplendore illustrabit. Hoc dicere potuit ille, ſolam reſpiciendo lucem
vel gloriā ſeculi: Chriſtus autem lux vera & gloria patriæ cæleſtis, mirabile eius præſa-
gium mirabiliter adimpleuit. Nam qua nocte, illo de virgine nato, exortum eſt in tene-
bris

bris lumē rectis, & pastores super gregem suum vigilantes claritas Dei circūfulsit: ipsa no-
 ēte, immò sub ipso lucis sequentis crepusculo, inrer Missarum sacra solennia, quorū hæc
 prima vox est, Lux fulgebit hodiè super nos: consecratus est pontifex, veri baiulus lumi-
 nis, eorumq; sortitus ministerium, quibus dictum est: Vos estis lux mundi &c. Quis du-
 bitet hoc euenisse per prouidentiam siue ordinationem Domini, eadem cura vel gra-
 tia, qua memoratum signum eo nascente premisit: Verum de hac re suo loco plenius di-
 cendum erit.

*De materno genere eius, & ut stirps, vidè talis nasciturus erat è captiuitate, Deo prou-
 dente, redempta fuerit. Cap. 3.*

TAli, vt dictum est, cum præfagio puer hic, beate prædestinationis filius, in Vuor-
 matia Galliarum vrbe ortus est. Porrò illuc, scilicet in Gallicum Vuormatiæ
 territorium, genus eius maternum de fonte Alemannico casibus aduersis deri-
 uatum fuerat. Siquidem auia eius materna nomine Emma, Regiboldi nobi-
 lissimi Alemannorum comitis filia exiit, & ab Hunnis de prædantibus è castro patris cū
 duabus sororibus extracta, atque in prædictæ vrbs territorio captiua violenter abducta
 est. Quam vir quidam nobilis vt vidit, protinus instinctu Dei, sine quo nec passer vnus
 in terram cadit, formam captiuae liberalem miseratus est, eamq; redemit. Quid mul-
 ta: Prouidente Deo, vt radix seruetur, de qua nasciturus esset fructus, qui permaneret
 in acquisitione salutis, pater eius puellæ, dum fortè pergeret ad curiam Imperatoris, in
 domo eiusdem viri nobilis hospitium habuit. Illic inter multa colloquia filiam reco-
 gnouit, gratulatus est, eamq; viro, qui redemerat, postulanti coniugem, cum dote mul-
 ta tradidit. Ex illis nata nuptijs sancti huius mater est. Hoc idcirco non præterire libuit,
 quia non nihil spectat ad laudem & gloriam Dei, quòd amaritudo illa tantis superata
 est benedictionibus dulcedinis, vt redempta captiuitas, talem tantumq; partu ederet
 ciuem cali.

*Vt apud Hildebaldum Vuormatiæ præfulem per Dei gratiā in sacris discipline ecclesia-
 sticæ studijs profecerit. Cap. 4.*

Igitur prospiciente proposito Dei, qui & ante tempora secularia sanctos omnes
 præsciuit & prædestinavit, conformes fieri imaginis filij sui, & in suo quenque tem-
 pore vocauit, iustificauit & magnificauit: hic sanctus præscitus, vt nasceretur, vo-
 catus est, non solum vt per baptismi gratiam iustificaretur, verum etiam vt honore
 pontificalis gratiæ magnificaretur. Huius nimirum magnificentiæ preparatio in eo ex-
 titit, quòd in eadē ecclesia Vuormatiensi studijs liberalibus traditus est. Tanta quippe fa-
 cilitate diuinæ pariter & humanæ philosophiæ fluente potauit, vt dubitandum non ef-
 fet, cum intrinsecus doctorem habere illum, de quo Apostolus dicit: Ego plantaui, Apol-
 lo rigauit, Deus autem incrementum dedit: maximè quia cum spiritu scientiæ claresce-
 bat in eo spiritus pietatis & timoris Domini, à quo sanctus omnis ad sapientiam ascen-
 dere incipit, sicut scriptum est: Initium sapientiæ timor Domini. Hoc perpendens vir ve-
 nerabilis Hildebaldus, qui tempore illo pontifex erat eiusdem ecclesiæ Vuormatiensis, &
 prudentem adolescentem cognoscens ex studijs ipsius, sicut scriptura dicit: Ex studijs suis
 cognoscitur puer, vtrum munda sint opera eius, gaudebat in eo, spe bona reputas, quòd
 homo hic utilis foret sanctæ ecclesiæ. Erat nanq; idē pontifex eius beneuolentiæ, quā in
 propheta spiritus sanctus insinuas: Dicite, inquit, iusto, quoniā benè, quoniā fructum ad-
 inuentionū suarum comederet. Et in euangelio Dominum dixisse nouerat: Messis qui-
 dē multa, operarij autem pauci. Rogate ergò Dominum messis, vt mittat operarios in
 messem. Itaque sanctæ ecclesiæ prospectum esse cupiens, & in ea, cui præerat, sede iam
 paratum sibi à Deo sperans successorem, benè agentem condigna laude confortare stu-
 debat. Deniquè defuncto tunc temporis eiusdem ecclesiæ præposito, protinus hunc
 subrogauit. At ille sanctus & verus, qui habet stellas, qui ambulat in medio
 septem candelabrorum aureorum, in alio firmamenti sui loco stel-
 lam istam figere, & super alterius ecclesiæ candelabrum
 lucernam istam ponere disposuit.

Quomodo per bonam famam Imperatori Ottoni innotuerit, & archicancellarius effectus: suasusq; ab eo, presbyterij gradum cum socio Brunone ascenderit. Cap. 5.

Proinde vt longius innotesceret, qui longius erat expetendus, Otto Romano. Prou. 21. rum Imperator tertius, de viro illustri, quis vel qualis esset audiuit, & inclinante cor eius Deo, sicut scriptum est. Cor regis in manu Dei: adeo viri probitas illi complacuit, vt cum suo lateri sociaret, primumque cancellarium sibi constitueret. A quo etiam persuasus hic beatus, iugum Domini, scilicet presbyterij honorem, alacriter suscepit, socio Brunone, qui postea Romani dignitate pontificij functus est. Matt. 8. Attamen tunc idem Bruno, vt presbyter fieret, non citò acquieuit, humiliter excusans veluti maiorem suis meritis accipere gratiam. Sanè vterque laudabilis, & hic qui animo alacri citò acquieuit: & ille, qui primò stupefactus, rem arduam refugere tentauit. Nam & Centurio, qui dicenti sibi Domino, Ego veniam, & curabo puerum tuum iacentem in domo paralyticum: respondit, dicens: Domine, non sum dignus, vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus: statim ab eodem Domino secundum fidei suæ humilitatem laudatus est: & Zachæus, qui dicente illo, Zachæe, festinans descende: quia hodiè in domo tua oportet me manere: statim festinans descendit, & ex cepit illum gaudens: secundum charitatis suæ lætitiā dignus iudicatus est, cui diceret Dominus: Quia salus hodiè huic domui facta est. Verum hic quoque, qui presbyteratus officium rogatus citò, vt iam dictum est, subiit, adhuc excellentiorem pontificij gradum postmodum sibi oblatum suscipere humiliter recusauit. Defuncto nanque paulò post Ecclesiæ Vuirzeburgensis Episcopo, optabat Imperator vt illi subrogaretur. Recusauit, vt iam dictum est, indignum se profitens, & in fratrem suum, nomine Henricum, tantquam seipso longè digniorem, mox eandem transferri obtinuit electionem. Factumque est, & frater eius ecclesiæ iam dictæ præfedit: ipse autem in humilitate & dilectione sua, præfinito sibi à Deo, tempori & loco seruatus est. Interea Romano pontifice defuncto, iam dictus Bruno sedem sortitur Apostolicam, agnominatus Gregorius, vixitque in ea annos ferme duos, & menses nouem, vndecimus supra Brunonem alterum, qui & nonus Leo dictus est. De isto, qualiter à Romanis Imperatori rebellantibus, primò expulsus, ac deinde veneno peremptus sit, quoniam ad rem præsentem minus attinet, nunc omittentes, potius propositum prosequamur.

Vt à Colonienſi populo facta concordia, in Archiepiscopum electus sit. Cap. 6.

NON multo post Colonia metropolis vidua facta est, defuncto Euergero eiusdem ciuitatis Archiepiscopo. Ecce autem dum eligere conantur successorem, sciderunt vnanimitatem, clerusque & populus grauiter dissentiebat ab inuicem. Nam alium clerus, aliumque sua electione poscebat populus: & intantum processit partium diuersarum conflictus, vt propè ad arma concurreretur. Itaque velut absente Iesu, nauicula in medio mari iactabatur fluctibus. Sed laborantibus velocius succurrit ipse, & venit ad eos supra mare. Nam is, quem non probante populo clerus eligebat, videlicet Vuezelinus, domus sancti Petri præpositus, repente silentium flagitans, per voluntatem Dei sic omnes alloquitur: In causa ista, Patres & domini, non sua singuli, sed pariter ea querentes, quæ Domini sunt, melius quoad possumus ineamus consilium. Nam præesse vobis nec ipse cupio, nec alteri inuideo: sed in hac re liber ab utroque, scilicet inuidia & ambitione, aliū vobis notum designo, qui dignus sit, videlicet illustrem Herebertum, valentem secundum Deum & secundum seculum, ut potè Christo deuotum, & Imperatori charum. Soluamus ergò litem, in huius dignissimi concedendo electionem. Vix ille hæc dixerat, raptimque ex ore eius, Herebertum vniuersa turba conclamabat. Vna omnium vox, vna voluntas, quos catenus discordantes, nunc miro modo in vno absente homine vinculum pacis alligabat. Ità Domino imperante, cessauit ventus, & tranquillitas facta est. Cuius verò tranquillitatis tam celerem euentum magis memorabilem nobis facit aliorum temporum siue locorum nonnuncquam audita vel visa tempestas, vbi quodammodo dormiente siue absente Iesu, non antè motus maris sedatus est, quam multus animarum, immò & corporum rerumque cæterarum periret ac profligaretur numerus. Nimirum iusto Dei iudicio propter peccata in habitantium, vbi tale quid accidit, ascribendum est. Nam quòd nauicula Colonienſis Ecclesiæ, dum illis discordiæ fluctibus iactaretur, tam citò, nè ad arma perueniretur, subuentum est, misericordiæ diuinitatis ascribi debet. Porro meritorum beati viri in hoc quoque euidentis ad stipulatio est, quòd oblato ad electionem nomine ipsius,

Nota insignem probitatem huius Vuezelini.

Herebertus electus episcopus Coloniensis.

ipsum, animosa cleri & populi discordia quieuit, & pax reddita est. Subtiliter nanque attendentibus res ipsa loquebatur, quod mitteret illum princeps pacis, lapis angularis, & pax nostra Christus, qui fecit utraque vnum: qui inimicitias interfecit in semetipso, & per sanguinem suum pacificauit omnia, quae in caelis & quae in terris sunt.

Vt pro electione eius Imperator gauisus sit, & quam sapienter electionis eius gratiam acceperit. Cap. 7.

Igitur cum praesentia Domini electio memorabiliter celebrata est serui fidelis, & haec tam a Deo quam ex hominibus continuo testimonium laudemque habere meruit. Siquidem & Imperatoris supra memorati cor iam tetigerat manus Domini, ut per hunc virum sedaret iam fama compertos sibi motus ciuitatis discordantis. Nam & cum pecunia tentaretur ab alio, quem (ut iam supradictum est) acclamauerat dissensio populi: ipse responsum differens, contemptumque oblatae pecuniae dissimulans, haec interim a territorio Beneuentano, ubi tunc temporis commanebat, manu propria beato vero scripsit, tunc Raucennae cum ciuitatis eiusdem antistite iussa ab Imperatore negocia peragenti: Otto Imperator Augustus sola Dei gratia, Hereberto Archilogothetae gratiam & Coloniam & pallij cubitum vnum. Vbi vero Colonienfium adfuit legatio, viri complures honorati, tam de clero quam de populo, & qui in utroque ordine videbantur praestantissimi, cum quibusdam de principibus terrae maximis, electionem coram deprompserunt personae talis. Tum vero vehementer exhilaratus idem Imperator, prudenti consilio ciuitatis grates non minimas egit: quia quod ipse optabat, quodque optimi sibi videretur, hoc ipsi quoque sentirent, & eligerent vno eodemque secum spiritu. Ita prorsus euidenter huic ostiarius aperuit, intraturo in ouile ouium, pacificans cunctos in electione eius, ut nullum fieret obstaculum. Haec omnia vir laudabilis reuera sapienter accepit: qui interea petens ecclesiam, stratusque solo, gratiarum caelestium largitori Domino Deo toto mentis affectu grates egit, non utique pro gloria temporali exultans, sed supernae benedictionis munus adorans. Quomodo enim non gauderet, qui se tam euidentibus experimentis Deo curae esse perspiceret? Imitatus namque est sanctum regem & prophetam Dauid, qui cum audisset sermonem Domini, per prophetam Nathan dicens: Cumque impleueris dies tuos, ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te, quod erit de filiis tuis, & stabiliam regnum eius: ipse aedificabit mihi domum, & firmabo solium eius usque in aeternum &c. Ingressus est & sedit coram Domino, & dixit: Quis ego sum Domine Deus, & quae domus mea, ut praestares mihi talia? Et subiunxit: Nunc igitur Domine, sermo quem locutus es famulo tuo super domum eius, confirmetur in perpetuum, & fac, sicut locutus es. Haec & caetera cum diceret rex fortis, sapiens & humilis, exultabat, non utique pro temporali memoria domus vel templi manufacti, quod filius eius Salomon facere habebat nomini Domini: sed pro aeterna Christi, sui secundum carnem filij, & Ecclesiae gloria, quam in illius Salomonis filij sui & templi eius figura prophetico spiritu intelligebat. Hoc nimirum exemplo & hic beatus egit, & agere debet omnis, qui vocatur a Domino, ut domui Dei rector, siue ouibus Christi pastor praesit: non humanam gloriam, sed diuinam amplectendo gratia: quia profecto magna gratia, pastorem & episcopum esse animarum, computanda inter dona maxima, quae dedit hominibus ascendens Christus in altum. Nam & Apostolus cum dixisset: Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes caelos, ut impleret omnia: & ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas: alios vero euangelistas: secutus est & ait: Alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum. Recte igitur & sapienter hic pro collato siue conferendo benedictionis & pastoralis gratiae munere grates egit.

Imperatoris literae ad Herebertum.

2. Reg. 7.

Quid agendum illis, qui ad dignitates vocantur. Ephes. 4.

Quam liber ab ambitione fuerit, & de morte Argentinenfis Episcopi. Cap. 8.

Iam de ambitionis vitio quam liber ab illo fuerit, cum tota eius vita indicio sit, illud quoque memorabile testimonium, quod 8. Idus Iulij, quae dies sancti Kiliani martyrio erat celebris, cum creari deberet Archiepiscopus, differri in crastinum praeparauit, propter praesentes exequias lugubres, quae ibidem agebantur, Strasburgensis Episcopi: videlicet ne alijs lugentibus & flentibus, ipse ridere videretur cum suis, memor scripturae, dicentis: Haereditas ad quam festinatur in principio, in nouissimis suis benedictione carebit. Et reuera dolendum erat pro exitu eiusdem Episcopi: quia videlicet terribiliter acciderat, praesente signo non bonae aeternitatis. Nam cum ille mitra

Prover. 29.

Episcopi
Argentini
sis leuitas
in Missæ
sacrificio,
quã diui-
na vltio
secuta est.

redimitus, Missarum solennia celebrare ingrederetur, vbi se ad populum vertit, dicturus de more, Pax vobiscum: Imperatorem intendens, tanto risu solutus est, vt funditus oblitus esse videretur, ad quid se conuertisset. Vt verò ad prandium ventum est, cunctis pariter confidentibus, percutitur morbo pleuretico, interque manus ad proprium delatus hospitium, die decimoquarto reddidit spiritum. Viderat autem ante annos septem, vt solitus erat narrare, visionem: videlicet adstitisse sibi fenem quẽdam, veste purpurea pontificali que redimitum infusa, qui se profitens esse Kilianum. Tale, inquit, ille mihi profudit oraculum: Age per hos septem annos, qualia Episcopum decent opera: quia non longius tibi à Domino vitæ spatium positum est. Quomodocunque ille visionem acceperit, qualitercunque se præparauerit, qualiscunque in illa hora suæ mortis inuentus fuerit, rectè nimirum sapienti huic talis, vt prædictum est, illius exitus meditationem mortis renouauit vel auxit, magnumque fuit temperantiæ eius indicium, quòd pro tempore flendi, differendo sibi vel suis tempus gaudendi, tristibus exequijs priuatus interesse maluit.

Quanta cum humilitate Coloniam venerit, & quando consecratus fuerit. Cap. 9.

Ephes. 4.

Hereberti
in signis
humilitas.

Hebr. 11.

Consecra-
tur episco-
pus.

Luc. 2.

ET quidem Beneuenti pontificalis ei honor datus est 7. Idus Iunij: Et exindè Romanam profectus, pallium ab Apostolica sedis præfule accepit: sed ciuitatem Coloniam ingressus est, & in sede sua sedit die, quæ apud Christianos non incognita est, scilicet in vigilia Domini. Quòd cum accederet, iamque in vicino adesset, dignum memoria est, qualiter Apostolicæ doctrinæ recordatus est, qua dicitur: Obsecro autem vos ego vincetus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine. Nam verè humilis & mansuetus, pallio missionis Apostolicæ præmissis, ipse indutus linea, discalceatusque, lento pede securus est, cum frigus hyemale pro tempore calceatis quoque permolestum esset. Attendebat etiam vocationem suam, quòd nõ ad regna gentium, sed ad ministerium vocaretur sanctorum Christi discipulorum. Et quantum ad insignem iam veniret suam ciuitatem Coloniam, tali schemate consistebatur cum beatis patriarchis, quorum Apostolus meminit, quòd peregrinus & hospes esset super terram, patriam se querere significas meliorem, id est, caelestem, & eam, quam parauit illis Deus, ciuitatem. Venit itaque duce spiritu sancto, spiritu humilitatis, cum animo contrito, nõ tamen absque sancto & spiritali gaudio, & sicut superius iam prælibatum est, ipsa nocte gaudij sui, scilicet natalis Domini, consecratus est inter Missarum solennia, quæ ex more celebrabatur paulò ante vel circa ortum diei. Venerant quippe ad hoc ipsum cum eo plures episcopi. Iam verò in illa consecratione eius quis diuinam ordinationem non miretur? Quis non vereatur hinc altitudinem consilij diuini, quo ita fieri complacuit? Denique totum illud officium matutinum sanctis pastoribus omnium Christi spiritus sanctus composuit, quorum nimirum mysticum exemplar pastores illi fuerunt, qui nocte illa vigilantes & custodientes vigilias noctis supra gregem suum, circumfulgente se claritate Dei, nuncium bonum, gaudium magnum nati Saluatoris, quod à sanctis angelis primi audièrant, videre meruerunt, sicut sanctum eiusdem Missæ narrat euangelium.

Esa. 61.

Luc. 4.

Cuncta nimirum eiusdem officij partes, pastorum Ecclesiæ voces sunt, qualis rationabilibus curæ suæ ouibus personare debent, natum de virgine pro salute mundi saluatorem. Planè nisi legentium vitandum esset fastidium, promptum erat exponere patres singulas secundum eiusmodi sensum. Vnum tamen est, quod iure non prætereundum sit, videlicet propheticum capitulum, quod in eodem officio lectionem Apostolicam ex more præcedit: maximè quia huius sancti pastoris personæ locus ille miro modo sese accommodauit. Denique dum in consecrando illum, episcopi duo codicem euangeliorum super caput ceruicemque eius tenerent, reuoluto mox eodem codice versiculus iste primus occurrit: Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me: ad euangelizandum pauperibus misit me. Propheticum nanque hinc Esaia capitulum euangelicis literis hoc modo insertum est: Et regressus est Iesus, inquit Lucas, in virtute spiritus in Galilæa, & venit Nazareth, vbi erat nutritus, & intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam, & surrexit legere. Et traditus est ei liber Esaia propheta. Et vt reuoluit librũ, inuenit locum, in quo scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus misit me, prædicare captiuis remissionem, prædicare annum Domini acceptum & diem retributionis. Et cum plicuisset librum, reddidit eum ministro, & sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum.

Cœpit

Cœpit autem dicere eis, Quia hodiè impleta est hæc scriptura in auribus vestris. Constat ergo quia persona Christi est, quæ hæc in propheta suo de semetipso loquitur. At ille ni mirum nõ solum vnctus, sed vnctus est præ omnibus, sicut alia scriptura dicit: Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. omnes namq; sancti, omnes quicumq; illius speciosi & gratiosi regis participes siue cõsortes sunt, eodem spiritu, eodẽ oleo lætitiæ vncti sunt: quippe qui nec sancti absq; vnctione hac villo modo esse possunt. Cùm itaque vniuersos eius participes vnctos esse constet eodem spiritu Domini, de quo ille princeps & potentissimus dicit: Spiritus Domini super me, &c. contestas & dicens: Quia hodiè scriptura hæc cõpleta est in auribus vestris: sine dubio præfules ecclesiarum, quorum est pauperibus euangelizare, & prædicare captiuis remissionem, & ad hoc sacro christi mate vncti sunt: ipsi singuli scire debent, & de semetipsis post Christum dicere possunt: Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me, &c. Igitur dum in huius beati pontificis vnctione, aperto super caput eius euangelico volumine, primam scriptura sancta vocem hanc edidit, reuera iure omnes, qui aderant, venerabiliter pro vero diuinitatis oraculo sententiã arriperunt, credẽdo quia Dominus hunc misit: nõ dubitando, quia hunc spiritus Domini vnxit. Cum hac lectione prophetica, sicut est ordo eiusdem officij matutini, consonantibus atque alternantibus choris, concrepabant diuinæ voces sacra præconia lucis & decoris, quem princeps pastorum Deus & Dominus noster induit, qui nocte illa illuxit nobis: de quibus non est modò explanatio continuanda: nõ, sicut iam dictum est, prolixitas fastidium pariat. Hoc tantum indubitatè dixerim, quia quædam signa erant hæc persistentis in tenore suo propositi Dei: qui & dum nasceretur hic beatus, splendorem lucis pro signo mirabiliter edidit, & dum consecraretur, sic eandem consecrationem disposuit, vt solennia circa illum audirentur præconia veri luminis, cuius nunciij debeant esse pastores cuncti animarum, secundum exemplum pastorum illorum, quos nocte illa claritas Dei circumfulsit.

Vt quorundam sustinuerit inuidiam, & Henrico Imperatori caperit esse suspectus. Cap. 10.

TVm est hoc opus Christi, cuius sermo verus est: immò qui es ipsa veritas, cuius sententiam permanere oportet, dicentis: Non potest ciuitas abscondi, super montem posita. Item: Nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant. Sed quæ vnquam ciuitas sic super montem posita, non inuidiam passã & oppugnata est à ciuitate Cain terrena & in valle posita, cuius princeps est satanas? Aut quæ vnquam lucerna sic super candelabrum posita fuit, & nullus ei nequam oculus inuidit? Quod vt iam manifestius dicam, quis vnquam sanctorum ædificatus in monte virtutum, verboque & exemplo lucens ad ædificationem videntium & audientium, nullam ab ingratis & inuidis passus est tribulationem? Quis inter supernarum gaudia gratiarum propriam nõ habuit mensuram eiusmodi lachrymarum, quas faciunt filijs lucis habitatores Cedar, id est, tenebrarum? Nam hoc est quod in Psalmo gementes singuli dicunt: Heu me, quia incolatus meus prolongatus est: habitauit cū habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus: cū loquebar illis, impugnabant me gratis. Et quanuis tribulentur, nõ tamen permittuntur tribulari sine mensura, id est, supra id, quod sustinere possunt. Item ipsi dicunt: Domine Deus virtutum, cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Oportebat igitur & hunc sanctum, cuius anima, regis Dei ciuitas supra montem posita, qui lucerna erat super insignis ecclesiæ candelabrum constituta: oportebat, inquam, & huc pati aduersa inter prospera virtutum, quibus intus proficiendo ardebat, & inter radios signorum, quibus foris ad gloriam Dei lucebat, sicut protinus narratiõis ordo monstraturus est. Quomodo autem vel qualem per occasionem aduersitas in eo reperit aditum? Videlicet per ingentem muri vel præcelsæ turris eius ruinam, id est, per mortem Imperatoris sepediti: cuius, dum adiuueret, amicitia pro muro illi esse poterat contra aduersarios, quos contra eum postmodum inuidia suscitauit. Qui nimirum Imperator si, vt in ceteris, ita & in causa, per quam mortem incurrit, consilium beati viri attendisset, multo melius sapientiæ appropinquasset, & non poenitisset eum, quemadmodum ipsa sapientia dicit: Omnia fac cum consilio, & post factum non poenitebis. Quod quia non fecit, incidit in insidias mulieris malæ, videlicet eius, cuius virum Cresecentium, sibi rebellantem, captum iusserat capitalem subire sententiam: Et ab illa non præca-

Psal. 44.

Sancti omnes quovngantur oleo.

Esa. 61.

Iohan. 14.

Math. 5.
Luc. 11.

Sancti inuidia patet.

Psal. 118.

Psal. 79.

Ecl. 12.

Otto 3. Im
per. vene.
no perit.

præcauens, quanuis à sancto viro sæpius esset commonitus, veneno intrà cubiculum dormiens infectus est. Obijt itaq; Romæ anno post ordinationem beati viri tertio. Ierat autem nunc quoq; sanctus idem cum illo, vtpotè ad disponenda perneccessarius maxi. ma regni negocia. Cui cum die sequenti confessus fuisset pestem quam perceperat, seq; mori persentiret, id quoque supremum ab eo postulauit, quatenus corpus eius Aquif. grani sepeliendum transferret. Hoc agere insistens vir fidelis, regalia quoque penes se habuit, & electioni non interfuit noui principis Henrici, tunc Baioariorum ducis: quem secundum seculi dignitatem locupletissimum, & literarum studijs non tenuiter instru. ctum, principes regni regem sibi elegerunt. Hæc fuit occasio, quam aduersus illum rape. re potuerunt aduersarij, quales in ecclesia nunquam defuerunt, ex quo sacrificia Deo primi obtulerunt Abel & Cain, scilicet falsi fratres, quibus sic scriptura dicit: quia abi. runt in via Cain, quorum pressuram Apostolus quoque inter cætera pericula sua maxi. mè gemit. Et hæc quidem regalia repetita, citò reddidit: sed quia noui, vt iam dictum est, principis electioni non interfuit, extunc illi suspectus erat. Vndè & idem rex obreclato ribus sancti proniùs aurem præbebat. denique impacato semper eum odio persecutus est, donèc à Domino redargui meruit paulò ante obitum sancti, quod in suo loco præ. sens narratio non præteribit. Nunc memorabilium eius ad laudem Domini miracula percurramus.

Gen. 4.
Iudæ.
2. Cor. 3.

Henricus
Imper. cur
Herberto
in sensus.

De siccitate, & quomodo per speciem columbe gratia spiritus sancti super eum apparuit: vt q; lachrymis suis repentinae à celo pluuiam obtinuerit. Cap. II.

Ysa. 61.

Fames &
pestis graf.
santur.

REs ipsa, quæ iam nunc enarranda est, satis lucidè commèdat, non casu, sed per diuinam dispensationem id, quod supra memorauimus, euenisse: vt scilicet in consecratione sancti præfulis prima se ex euangelij codice offerret illa vox misericordis pontificis Christi, Spiritus Domini super me: propter quod vn. xit me. Subsecuta nanque postmodum siccitas, peccata populorum vehementer ar. guebat, vt ferè omnis herba præmorta, omnis ager exustus, non qualemcunque fa. mem, sed famem mortiferam iam iam que minaretur. Denique cum siccitate pestilen. tia quoque sæniebat, multi que moriebantur, multi adhuc ægra vix trahebant corpora. Erat ergo pijsimo pontifici non parua vel qualiscunque sollicitudo: sed & in sollicitudi. ne compatientis animi tribulatio, & in tribulatione iugis & lachrymosa oratio. Vndè quia ferrum pertransibat animam eius, & in corde eius gemebat spiritus sanctus, sicut di. cit Apostolus: Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: meruit & populum reconciliare Deo, sicut de sacrodo. te magno & digno quidam sapiens dixit: Et in tempore iracundiæ factus est reconcilia. tio, & inter reconciliandum, glorioso glorificari miraculo. Indictò ieiunio triduo, luctuosus ibat populus per urbem foecundam tot sanctorum millibus, & ad singulo. rum patrocina locorum fideliter atque suppliciter lachrymosas fundebat preces, qua. tenus ab imminentibus, iam iam que præsentibus malis eriperetur. Erat autem publicus cleri & populi, monachorum quoque atque sanctimonialium processus, & ex omni or. dine vtriusque sexus, lingua quidem diuersa, sed vna intentione & eodem sensu concre. pando kyrie eleison, altitudo cæli pulsabatur. Inter omnes & præ omnibus moestus & supplex tristium filiorum spes & pater patriæ procedebat Archiepiscopus, ita vulnera. to corde tantisque cum gemitibus, vt miro modo consolatione sua dignum eum iudi. caret spiritus sanctus paracletus. Cum igitur oratorium sancti Seuerini litania solennis egressa, beati Pantaleonis adiret oratorium, ecce niuei candoris columba, videntibus multis, caput eius circunvolitabat, eadem que repente disparsens, iterum visibilis com. parebat. Videbant eam multi, sed non omnes: quia videlicet non terrena species, sed cælestis erat gratia, quam aliquibus videre donatum est. Vt autem ventum est ad locum, vbi iam dictus confessor Domini Seuerinus in transitu beati Martini voces angelorum pfallentium audire meruit: vident eminus eandem columbam caput beati viri tertio circunvolantem, quæ & protinus in sublime eleuata, cælos petijt, nec vltra compa. ruit. Vndè quis dubitet spiritus sancti gratiam, qualis in domo pectoris eius habitabat, talem de foris apparuisse, præsertim in tali luctuoso tempore? Columba nanque, sicut & turtur, auis gemituosa est, gemitum que pro cantu edere solet: & sicut illa foliua, sic ista auis gregatim gemere consuevit. Verissimè ergo cum signo huiusmodi orantem pariter & gementem præ omnibus hunc designabat spiritus sancti gratia, & de isto quo. que quodammodo idipsum dicebat, quod de alio quodam non ignoto, sed ex imio pro.

Rom. 8.

Ecl. 44.

Indicit tri.
duanum
ieiunium,
sitq; solem.
nis proces.
sio & lita.
nia.

Columba
miraculū.

propheta, dictum sacra narrat pagina: Hic est fratrum amator & populi sui: hic est, qui multum orat pro populo & pro ciuitate ista. Nimirum & iste vir in populo suo mitissimus apparuit, secundum similitudinem columbae mitis & simplicis, sancto redundans spiritu pietatis: atque idcirco gemitus & oratio eius perire non potuit. Nam ubi ad prandium ventum est, cum ipse appositis cibis ferè ieiunaret, ita tamen more suo, & tunc maximè, ieiunium dissimularet: quibusdam ad ipsum respicientibus, & cum dolore loquentibus, quòd ea die profusis tam multorum lachrymis necdum propitiato Domino caelum aperiretur, dignum memoria verbum respondit hic beatus, verè mitis, verè mansuetus, Vestri, inquit, o charissimi, pastoris est culpa, quòd caelum desuper tam ferreum est, quòd multitudo viscerum Domini & miserationum eius còtinuerunt se super vos. Nisi enim Dominus meis irritatus esset sceleribus, qui inter ipsum & vos debebam stare medius: iam dirupisset caelum, & beneficium eius descenderet, & stillasset super vos. Hæc eo dicente, pariter quasi quidam sanguis fluebant animæ vulneratae ex oculis lachrymarum: quas erumpentes, & cum impetu currentes coram multis volebat quidem, sed non poterat, continere. Lachrymis ergò victus, caput super mensam declinauit in manibus, & cum fortissimo spiritu Deo forti humilitate atque ardenti oratione lucubatur. Erat autem hora eadem tanta caeli serenitas, ut nulla in aere nubes appareret: cum ecce subito fragore magna pluuie vis inundando erupit, ita ut prius imbrium crepitus audiretur, quam vir sanctus caput ab oratione subleuaret. Cuncti protinus circumsedentes, à mensa sese excusserunt, & prostrare conati sunt, ut in laudem Christi tantique eius pontificis hymnis personarent, & signa ecclesiastica cõcrepare facerent. At ille vir prouidus & humilitatis suae custos vigilatissimus, terribiliter adiurando illos, hoc fieri vetuit, vixque obtinuit, ut interim quidem à semetipso quiescerent, Dei verò laudem ac gratias Christo agendas nunquam tacerent. Nec verò insufficiens pluuia tunc extirrit: sed ita vberri- mè terram irrigauit, ut iam pramortuas segetum radices ad fecunditatem repararet. *Quòd communi proposito suo & Imperatoris Ottonis ipse superstes cœnobium construere deliberauit. Cap. 12.*

Intercà cum multis & magnis misericordiae operibus insisteret pauperum pater, viduarumque, & orphanorum quotidianus prouisor, incumbere animo eius cura cõtinua, seruituris Deo monachis construere cœnobium: quorum ordo videlicet proficitur, quia pauperes sunt, pauperes voluntarii, nihil in hoc mundo habendo proprium. Habuerat autem Imperatorem Ottonem, dum adiuueret, huiusce rei monitorem. Denique cum nouissima professione Italianam ingrederetur rempublicam dispositurus, beatum virum habens in comitatu, cunctis prosperè succedentibus, tractans cum viro Dei de salute animæ suæ, & quodammodo dicens: Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi: consilium hoc accepit, quatenus ob salutem suam cœnobium construeret monachorum in honorem sanctæ Dei genetricis, omniumque Sanctorum. Hoc inito salubri consilio, necessaria protinus ad hanc rem prædia Christo delegauit, quæ & beato viro in manum dedit, cum pollicitatione vel spõsione huiusmodi, ut quoniã vita mortalium incerta est, si quæ ex ipsis necessitas mortis præoccuparet, alter quicumque superstes existeret, votum perficeret. Talis, Christo mediante, inter illos conditio cõuenit, & ita pauperum memores extiterunt viri summi, hæredes aeternæ viriditatis, de quibus in psalmo spiritus propheticus dicit: Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantauit. Hoc namque præconio, sub nominibus lignorum, cæpi & cedrorum Libani, mysticè à sancto spiritu diuites & potètes seculi promissi sunt, hospitales futuri pauperibus, id est, Ecclesiæ filijs spiritualibus, de quibus ibidem cõtinuò subiungit: Illic passeris nidificabunt: Herodij domus, dux est eorum: quia propter ipsum pauperes fiunt, præparando animos diuitum secularium: ut quomodo passeris in ramis lignorum campi cedrorumque, Libani nidificant, ita ipsi in possessionibus siue facultatibus illorum parata sibi vite huius necessaria percipiant. Hæc idcirco cõmemore libuit, ut pariter recogitet quisque, qui de talium constituto viuuit, professus Christi seruitium sanctamque paupertatem, quæ Christus ipse docuit, quia tanquam passer volare, id est, cœlestia cogitare debet, ut dignus sit hospitio vel stipendio, quod passerum, id est pauperum siue humilium spirituali vite paratum est. Nã hinc est, quòd idem Dominus Christus, instruens pauperes suos: Nolite, inquit, cogitare de crastino. Irè: Nolite solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester cœlestis, quid vobis necesse sit. Quærite ergò primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis. Quod idem est, ac si dicat: Securi o vos omnes, qui laboratis & onerati estis, venite ad me, & ego refici-

2. Mac. 13.

Nota sancti viri insignem modestiam.

Efficacia precum eius.

Non sufficit se laudari.

Otto Imperator agit cum illo de construendo cœnobio.

Largitur cœnobio prædia Imperator. Psal. 103.

Matt. 6. Luc. 6.

Matt. 6. Ibidem.

fici-

Pfal. 103.

ficiam vos: securi & confidentes venite ad vitam contemplatiuam requiem, nihil de crastino solliciti: quia iam dudum pater vester caelestis, sciens quid vobis necesse sit, promisit & parauit vobis victum & vestitum, dicendo in propheta: Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantauit: illic passeret nidificabunt. Sed his omissis, reuertamur ad rem. Neque enim propositum nobis fuerat docere monachos, quod statuta percipere stipendia non debeant, nisi per contemplationis penam volunt, & a serui opere peccati vacent, sed gestorum beati viri texere narrationem.

Quod sancta Dei genitrix illi apparuit, et quo in loco cenobium construere deberet, indicauit. Cap. 13.

1. Reg. 1.

S. Maria regina angelorum illi apparet.

Cum beatus Herebertus propositum electo in loco construere optaret cenobium, & nusquam locum reperiret, quem aptum putaret fati & idoneum: conuertens sese ad Dominum sanctamque eius genitricem in ieiunijs & orationibus, postulabat sibi ipsius reuelari voluntatem. Fecit hoc instanter, & sicut de sancta Anna prophetissa scriptum est, Vultus illius non sunt amplius in diuersa mutati: non autem desistit, donec suis condignum meritis responsum caelitus accepit. Denique nocte quadam, dum post vigiliis fatigata sopori membra dedisset, ecce adest per visum illa beata angelorum & omnium regnum sanctorum: quae stellato sedens folio, latum & amplum caelum cum filio suo possidens regnum, non paruipendebat etiam hoc paruum, quod sibi in terris fidei deuotione offerebatur domicilium. Et assistens, Scias, inquit, o Hereberte, exauditas esse orationes tuas: iam ecce venio ad te, ut indicem tibi, votum, quod mente geris, quo in loco perficias. Ego enim sum Maria mater Domini. Surge ergo, & Diuites castrum petens, locum in eodem mundari praecipere: ibique monasterium Deo, mihi & omnibus Sanctis constitue: ut ubi quondam abundauit peccatum & cultus demonum, ibi iustitia regnet in multitudine sanctorum. His dictis, misericordiae mater disparuit, beato scilicet viro euigilante, atque ita relabente a dulcedine tantae visionis. Erat autem in eodem castrum sita chors, pertinens ad seruitium episcopi. Surgens igitur, & gratias Deo corde & ore deuotissime agens, & ei, quae sibi apparere dignata fuerat, salutis perpetuae genitrici non ingratus existens, confestim praedictae chortis ministerialem accersuit, iustitiamque quantocumque chorrem illam emundari, quoniam regis caelorum & genitricis eius iam deberet curia fieri: ut exportata suppellex vniuersa, locum daret aduenienti, atque habitaturum illic nomini Domini. Factumque est, & exportata rerum omnium quae multa erat, copia, citius quam sperari poterat, locus emundatus est. Quid multa? laetis fundamentis, alacriter atque ce-

De structura templi ut ceciderit, & alia structura surrexerit: & cuius rei exemplum conuenienter inde possit accipi. Cap. 14.

Templum corruit.

Illa ruina quid significasse videatur. Luc. 2.

Sed quid dicam? cum enim opus fere peractum est, iamque, sicut propositum fuerat, seruentium Deo monachorum coetus adunatus existeret, quadam nocte dum finitis matutinorum solenijs, omnes fuissent egressi, repente sic tota structura concidit, ut lapis super lapidem non remaneret, praeter unum parietem paruulum, qui solus inter illas ruinas stans repertus est. Quid de euentu sapiens auditor arbitretur? Nisi enim caelesti auctoritate structura surrexisset, nisi talis tamque sublimis personae, quae apparuit, sicut iam dictum est, dignitas opus tali in loco fieri iussisset, & nisi fundator operis hic pontifex notae sanctitatis existeret, fortuito accidisse arbitremur. Nunc autem consideratione rerum vel personarum qualitate, arbitrari licet, diuina & iusta hoc actum esse dispositione. Et quidem quoniam altitudinem diuini consilij perspicere non valemus, hoc tantum dicere libet, quia cunctis loca sancta inhabitantibus, & eis maxime, qui eodem in loco sanctum deinceps subituri erant seruitium, terribile signum datum est. Nam quod veraciter de filio virginis dictum est: Ecce hic positus est in ruinam & in resurrectionem multorum: id ipsum non inconuenienter de isto, & eiusdem virginis oratorio, & de omni sanctorum loco dici potest, quia in ruinam & in resurrectionem multorum positus est. Quorum in ruinam, nisi illorum, qui sancto in loco vitam perditam ducunt, & idcirco maius portaturi sunt iudicium? Et quorum in resurrectionem, nisi illorum, qui de seculo nequam exiit, & peccata praeterita fugientes, ad sanctum locum, poenitentiam acturi, confugerunt: atque ita in statum iustitiae resurgunt? Nimirum & illorum ruinam in iam dicta ruina lapidum, & istorum resurrectionem non absurdum est intelligi in structura iterata, quae protinus in melius confurrexit. Nam vir Dei grauiter quidem tulit id quod accidit: sed cito resumptis viribus sancti desiderij, totum ipsum spatium aedificandi monasterij in altitudinem ma-

li na.

li naualis effodiens, rursus fundamenta iecit, ocyusque consummatum, quinto Nonas Maij monasterium dedicauit. Porro de lapidibus prioris structuræ, claustrum cum officinis construxit. Igitur dum eiusmodi rem gestam legis aut recolis, quicumque mente studiosa exempla spiritualium de quorumlibet corporaliū similitudine scrutari delectaris, non curans quali sine, quam humili ex re tue capias instrumenta salutis, dummodo possis vtiliter ædificari: opportunè simul & illud ad memoriam redit, quod manifestè diuina cum autoritate scriptum est, vbi Dominus ad prophetam dicit: Surge & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi, inquit, in domum figuli, & ecce faciebat opus super rotam. Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis. Et conuersus, fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret. Hæc & cætera persequi vel tractare, præsentis narrationis propositum non admittit: hoc breuiter studio intendente, quatenus hoc loco ad memoriã reuocaretur, in omni ordine & superbos pro sua duritia cedere vel dissipari, & humiles pro sua mansuetudine ad pœnitentiam conuersos, restaurari.

De cruce Dominica, quæ non de qualicumque ligno, sed de vna tandem arbore formari potuit. & cuius rei etiam in hoc, exemplum sit. Cap. 15.

Accidit & aliud, quod similiter non prætereundum, neque ratione vacare putandum. Nam vir Domini statim vt ecclesiæ fundamenta iecit, crucem Dominicam, quæ ibidem statueretur, formari præcepit. Artifices verò vigilanter quidem institerunt, vt præceptum perficeretur, sed nullo modo diligentiam sequebatur effectus. Quotidiè reiectis alijs alia ligna cædebant, & nullatenus ex quolibet ligno, quamuis electo, suæ artis officium peragere valebāt. Multo igitur labore, sed & maiore defessi tædio, omninò ab eiusmodi opere desistere decreuerūt. Quadam vero die vir beatus in quandam deuenerat possessionem ad se pertinentem, mensaq; illi iussu ipsius in pomario, quod domui suæ cõtiguum erat, parata est. Stabat pirus ex aduerso in altum porrecta, quæ ramis diductis, immò quasi brachijs distēris, quodammodo Domini effigiē manus in cruce expandentis, imitari videbatur. Cùm itaque sedens, oculos inter prandendum fortuitis motibus diduceret, ecce talis effigies in arbore illa repente sese obiecit, miroque modo ad primum intuitum quendam terrorē diuinum animo eius incussit. Nec mora, facto præ oculis illo familiari sibi signo crucis, totus in se rediens, rem diuinitus præuisam, suisque oculis oblatam esse prudenter intellexit. Statim igitur accersito artifice, arborem illam succidi, & ex illa crucem Dominicam, & in ea Saluatoris imaginem diligenter formari imperat. Paruit ille, & compendiò satisque efficaciter artem operis elegãtia secuta est. Quid ex facto huiusmodi conijci potest? Nunquid de lignis aut de truncis Deo cura est, vt indicare debeat, quod vel quale lignum sibi eligat aut eligere debuerit artifex? Sed reuerà est aliud, vndè curat Deus, quod prudens auditor non inutiliter secundum hanc similitudinem contempletur. Nam signum Crucis vel imaginem, quam in recordationem Saluatoris Christianus veneratur populus, subleuatam ante oculos, sicut Moyses in deserto serpentem æneum pro signo exaltauit, imitari honore secundarij debent pastores, quos spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quam suo sanguine acquisiuit, vt vice Christi honorētur, quos vicem constat agere Christi. Nimirum non humana præsumptione ad dispensationem domūs Dei sunt intrudendi, sed electione Dei vocandi: vt videlicet ille constituatur, quem Deus elegerit, quem vt præesse mereatur, Deus velut operarium suum dignum spiritu sancto demonstrare dignatus sit. Rectè ergò huius veritatis, huius diuinæ electionis meminisse nos facit res ipsa, quæ penè similiter accidit, dum non qualecunque lignum, non quodcunque volebant homines artifices, sed quod nutu diuino monstratum est, ad eiusmodi operis effectum perducipotuit.

Quòd faciendo signa, semper famam vel gloriam fugit: & de Eliseo, cur signa duplicia quam Elias, facere voluerit, dicens: Oro vt fiat spiritus tuus duplex in me. Cap. 16.

Operandi virtutes hic beatus à spiritu sancto, diuidente singulis prout vult, gratiam habuit, sed gloriam semper fugit: quippe qui egregiè custos humilitatis, nolebat, immò fugiebat iustitiam suam ab hominibus videri. Deniq; talium maximè operum luce, sanctorum vita coram hominibus innotescit. Huius rei clarum satis & euidentis indicium est, quòd cùm gratiam hanc haberet, vt iam dictū est, nunquam tamen precem ad Dominū fuisse reperitur pro cuiuslibet operatione virtutis:

B b

Infrauratur
& dedicatur
templum.

Ierem. 18.

Iuber statui
crucem Do
minicam.

Ex nullis
potest li
guis cõfici.

Signū Cru
cis cur vene
ratur Chri
stiani.
Num. 21.
Act. 17.

tutis: sed nihilominus per eum nonnulla facta sunt miracula eiusmodi, nonnunquam inuito, nonnunquam & nesciente ipso, sicut sequens sermo declarabit. Veruntamen in hac laudatione humilitatis huius, nihil magnorum Sanctorum authoritati vel gloria derogavit, qui opus huius gratiæ suis persæpè precibus impetrâsse leguntur. Omnia nanque tempus habent, dicit Ecclesiastes. Deniquè sicut de generibus linguarum, quæ ab eodem spiritu dantur, dicit Apostolus: Quia linguæ in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus: ita & de operatione virtutum rectè dicas, quia virtutes ad testimonium sunt, non fidelibus, sed infidelibus: & ibi summoperè sanctis optatæ sunt, vbi ignorantiam veri Dei habens, ad fidem eruditur populus. Vndè sanctum Elifæum laudabiliter egisse animaduertimus, qui dicente sibi Elia, Pete quod vis, antequam tollar à te: protinus petens, Oro, inquit, vt fiat spiritus tuus duplex in me. Videbat nanque miserabilem Israel, sequentem fornicationes impijssimæ Iezabel, claudicare in duas partes, sequendo Baal idolum Iezabel, & hæsitando post Deum patrum suorum, qui vnus & verus Dominus Deus est: & non posse populum eundem in suum restitui gradum, nisi per multarum operationem virtutum. Proindè rem difficilem quidem postulauit, at tamen quia non suam, sed Dei gloriam & communem quarebat populi salutem, factum est quod petiuit, & duplex spiritus Eiiæ super eum requieuit. Duplum nanque donum spiritus in operatione virtutum ille accepit. Nam si scripturâ consulas, & diligenter computes, Elias quidem octo, Elifæus autè circiter sedecim miracula operatus est. Igitur & illi laude digni sunt sancti, qui per charitatem vel propter adificationem infidelium, suis ad Deum precibus, virtutes operati sunt: & hic atque ceteri iure honorandi sunt, quicumque propter humilitatis custodiam quodammo dō fugere studuerūt datam sibi cælitus & vltro prosequentem, eandem virtutum gratiam. Sed iam earundem virtutum sancti huius narrationem ingrediamur.

De homine dæmoniaco, vt eo sermonem faciente liberatus sit. Cap. 17.

Concionatur Herebertus apud populum. Matt. 21.

Psal. 19.

Matt. 21.

Luc. 11.

Oratione pellit ab obsesso dæmonem.

DE solenni hic sanctus Dei, sermonem de more faciebat ad populum. Erat autem dies ille, quem Christianitas appellat diem Palmarum, quo videlicet die rex cælorum sanctam ingressus est ciuitatem Hierosolymam, sedens super pullum asinæ: nimirum ob contemptum superbiæ regum terræ, de qualibus Psalmista dicit: Hi in curribus, & hi in equis: subiungens protinus, Nos autem in nomine Domini Dei nostri inuocabimus: in quo videlicet nomine tunc ille passurus aduenit, clamantibus turbis: Benedictus, qui venit in nomine Domini. Erat ergo sermo in ore eius temporis & rei congruus, videlicet quomodo diabolus per seductionem primi hominis, atrium huius mundi tanquam fortis armatus occupauerit, & quomodo superueniens fortior filius Dei, per humilitatem crucis & passionis suæ formam illum vicerit, & vniuersa eius vasa, id est, nos homines ab eo iure victoris tulerit. Ecce autem in maxima turba audientium quidam aderat, ab eodem forti & tenebrarum principe corporaliter obsessus, & ob hoc nexibus duris obstrictus. Iam antea per multa sanctorum loca fuerat deductus, vt meritis sanctorum liberaretur, & non prouenerat illi optata salus: quia videlicet liberatio eius, beatissimi huius meritis per Dei prouidentiam referuabatur. Cum igitur sermo eiusmodi ab ore beati viri proflueret, nõ sustinuit virtutis fortitudo inimici, qui ad singula dicta, tanq̃ ad totidem verbera, vehementius eiulabat, dentibusque miserimi hominis tanquam suis in semetipso stridebat, audiens illas, quibus à Christo victus narrabatur, historias. Itaque qui iam notus fuerat multis homo captiuus, omnibus innotuit, dum clamoribus cunctorum silentia turbaret, atque ad audiendum Dei verbum intentam totius regionis multitudinem solus inquietaret. Ad clamores eius maxime, vir ille misericordiæ filius, totus intendit: & sermonem, quem habebat in ore, prosequi non præualens, quoniam magnitudine compassionis occupabatur, orabat tacita mente, vt in vno manifestaretur homine virtus liberatoris, qui totum mundum liberauit. Hæc tacitus orans, iterum atque iterum de industria repetebat capitulum, victoris Christi gloriam, & victi diaboli referens ruinam: ita vt mente excessisse videretur, vnam eandemque toties iterando sententiam, flens pariter & vberibus, quod perpulchrum est, lachrymis perornans oris eloquentiam. Non ergo sustinuit, vt iam dictum est, ille hostis antiquus, sed virtute verbi omnipotentis coactus effugit, liberumque, quem diu possederat, hominem reliquit. Illo nanque exturbato, is, qui vincus à multis tenebatur, placido sermone: Obscuro, inquit, soluite me, vt ea, quæ beatus ille pontifex loquitur, possim & ego quietus audire. Cum

re. Cum hæc primò diceret, putabatur adhuc in illo nequam hostis fallere: sed loquebatur homo constantius, iterùm atque iterùm se liberatum asserens beati pontificis meritis, & sana verba proferre. Soluerunt ergò illum, & stabat sana mente, cum auditibus reliqua sermonis intentius audiens. Testes atque miratores virtutis erga beatum virum tanti extiterunt, quanti illum fermocinantem tali in loco circumstant, qui & diligenter attenderant eius intuitum gestumq; lachrymosum, cum nihil quidem labijs pro liberatione captiui diceret, & tamen liberationem eius tacitæ orationis virtute perficeret.

De Abbate Volberto, qualiter per visum monitus, de aqua vnde vir sanctus post Missam manus lauit, sanitatem recepit. Cap. 18.

Aliud sub eodem tempore actum est virtutum eius indicium, in quo amplius splenduit desursum, qui humilitatis studio apud se premebatur deorsum. Tres nanque ex eis qui malè habebant, ob meriti eius testimonium cælica visio direxit ad illum, tanquam ad salutis medicum. Primus illorum, cœnobij, supra iam memorati, quod idem sanctus construxerat, Abbas nomine Volbertus extitit, vir venerabilis, qui capitis oculorumque duro ac diutino vexabatur incommodo. Huic vna noctium diuinitus per visum intimatum est, vt ex aqua, qua sanctus Dei pontifex post Missarum celebrationem manus de more lauisset, caput sibi met oculosque perfundendo foueret, indubitanter credens, quòd protinus sanitatem recepturus foret. Creditit ille, quippe qui præ multis alijs familiariter conscius erat vitæ illius sanctissimæ. Venit ergò, prius tamen ab eodem accersitus, vt sæpè solebat accersiri & requiri de monasterij iam dicti necessarijs rebus. Cumque ad celebranda Missarum solennia pontifex de more pararetur, accedens propius, vt erat familiaris, visum retulit, aquam de manibus iussu eiusdem sibi, vt præmonstratum fuerat, dari poposcit. At ille quasi vehementer commotus, & quodammodo suæ mansuetudinis oblitus, in qua veraciter dicere poterat: Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: neque ambulauit in magnis, neque in mirabilibus super me: repulit à se hominem velut delirum & amentem, qui nesciret aut non vidisset Rhenum pro foribus suis præterfluentem, in quo non solum capite & oculis, sed & toto posset corpore, quantum vellet, mundari. Repulsus ille, persistit non incredulus visioni, & à ministris eiusdem pontificis clam sibi, quod petebat, reseruari obtinuit: moxque vt caput & oculos ex aqua illa perfudit, integram sanitatem recepit.

Volbertus
Abbas Tui-
tensis.

Nota tanti
viri humili-
tatem.
Psal. 130.

Aqua, qua
vir sanctus
manus ab-
luit in Mis-
sa, vis.

Vt mulier cæca, per visum monita, de vino, quo post Missam digitos lauerat, oculos intinxerit, & illuminata sit. Cap. 19.

Post hunc quædam mulier, quæ multo tempore cæca fuerat, visum penè eundem vidit. Dicitur nanque illi est, quòd si ex vino, quo idem sanctus Dei post Dominici corporis & sanguinis communionem digitos de more lauisset, sibi met oculos intingeret, amissum protinus lumen reciperet. Creditit illa, dans que operam, vt ostensum posset remedium consequi, protinus vt oculos vino intinxit, lumen optatum recepit.

Vinum quo
digitos la-
uit, cæcam
curat.

De muliere paralytica, quomodo item per visum monita, benedictionem ab eo flagitauit, & sanata est. Cap. 20.

Alia deinde mulier, diu paralytica, per visum commonita est, quatenus beati viri benedictionem expeteret, cõfidens de virtute Christi, quòd per meritum beati pontificis infirmitate propulsa, confestim sanitas succederet. Illa nihil dubitans, virorũ manibus sese deferri postulauit, & secus viam collocari, qua transiturus esset vir Dei. Itaque illo prætereunte clamauit, benedictionem petens in nomine Domini. At ille paululum subsistens, cum ex præsentibus cognouisset quòd paralytica esset, & quòd benedictione postularet, stans eminens, eleuata manu signũ crucis edidit: statimque reddita sanitas, dissoluta membra solidauit, & quæ aliorum manibus deuecta fuerat, surgens ad propria remeauit in columis. Ità miro modo qui apud se latere volebat, magis ac magis ex Deo clarescebat, & vox veritatis implebatur, dicentis: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: & nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit, sed super candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant.

Signo cru-
cis edito,
abigit para-
lysim.

Matth. 5.
Luc. 11.

Vt familiaris clericus ab eo visitatus, repente de ardore febrim conualuerit. Cap. 21.

Cap. 21.

hoc illis exemplum ingerendum est: quia videlicet peccatum quoque illorum vehementer hæc res gesta redarguit, in qua sanctus iste magna, ut iam dictum est, laude refulsit. Pauperi cuidam ex his, quos pater sanctus ope quotidiana sustentabat, infantulus natus erat. Is quia pauper erat, & quia nihil quæstus in manu habebat, cōtemnebatur à sacerdotibus, per totam urbem Coloniam puerulum illum circumferēs, & eidem filiolo regenerationis gratiam offerri postulans. Defessus ergo & contemptus, ad sanctum recurrit pontificem, & quod tali in re contemptus esset, magna & flebili voce conqueustus est. Ille ut verè sapiens, Currens, inquit, affer illum ad me. ego enim eum habeo baptizare. At ille: Suscipe, inquit, ergo eum tu quoque de sacro fonte, & compater meus esse dignare. Baptizavit itaque pauperulum, non pro personis nostræ salutis appendens sacramentum: suo nimirum factō & exemplo tantæ ciuitatis tam multos redarguēs presbyteros, quod ausi fuissent fidem Domini nostri Iesu Christi habere in acceptione personarum, iudicantes, ut ait Apostolus, apud semetipsos, & facti iudices cogitationum iniquarum. Etenim, inquit, si introierit in conuentū vestrum vir, anulum aureum habens, in veste candida: introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dicatis ei, Tu sede hic benè: pauperi autem dicatis, Tu sta illic: aut, Sede sub scabullo pedū meorum: nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum? Quod si in quouis iudicio iure hæc authoritas Apostolica redarguit acceptores personarum: quanto magis in dispensatione sacramentorum, quæ de celo gratis profluxerunt, vir sanctus exemplo suo redarguere debuit paupertatis contemptum? Rectè igitur gradus secundum regulam vel consilium sapientiæ dicentis: Si benè feceris, scito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa: tradidit sacramentum salutis, non personæ intendens, sed creaturæ formatae ad imaginem Dei: & ipse de sacro fonte suscepit puerum, factusque compater, dedit patri, vnde nutriret eum. Quadā postmodum die, cum celebrata statione apud S. Seuerinum, reuerteretur, multa cleri & populi turba comitatus, transibat exiguum iam dicti pauperis tugurium. Ille ut prætereuntem vidit, non parū alacri vñs confidentia, prorupit, frenum equi corripuit, simul clamans & adiurans per nomen Christi & per maiestatem diuinæ charitatis, ut paululum sublitteret, & vel modicum quid de compatri sui apparatu perciperet: memor fœderis, quod secū pepigisset in iam dicta regeneratione vel susceptione filioli. Audiant & hoc exemplum, quicumque quasi iure sacerdotali de pauperibus libenter obsonia capiunt, immò & violenter exigunt: quilibet per prophetam Dominus cum dixisset, Væ qui opulenti estis in Sion: subsecutus & hoc addidit: Qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. Audiant, inquam, hoc & imitentur exemplum, quia pontifex magnus ad huiusmodi tugurium compatri digressus, optimum sumpsit conuiuium, panis videlicet frustum, & gallinæ pullum, necnon & tenuis ceruisiæ poculum. Talis causa sit, talis pietatis custodia, talis charitas, ubi vel quotiès sacerdotalis dignitas, pro accipiendo munere ad pauperes sese inclinat. Hæc pro humilitatis eius testimonio vel exemplo dicta sint.

Baptizat
pauperis fili-
liū, ab omni-
bus reiectū.

Iacob. 2.

Eccē 12.

Amos 6.

Tātus pon-
tifex nō re-
spuit inopē
mensam re-
nuis homi-
nis.

Benignitas
eius in pau-
peres.

Eccē 42.

Eccē 33.

De misericordia eius, ut damnatum pro sacrilegio clericum, de suspendio liberauerit. Cap. 24.

Porro de misericordia, quàm magnam in pectore eius domum sibi ædificauerit, quàm verè misericors & misericordiae filius fuerit, testes erant pauperum multitudines, & penè innumerabiles esuriētium cunei: quos non vno tantum tempore vel anno, sed pluribus episcopatus sui annis, fame per totum penè orbem grassante, de multis regionibus confluentes, paterno affectu & materna pietate in magna benignissimi cordis sui latitudine suscipiebat, dispertiens illos per episcopij sui possessiones, quantum cuiuscunque fundi facultatem sustinere posse perpendebat. Verum præter quotidiana hæc pietatis eius experimenta, quãdam aliquandò memoria dignam rem gessit, in qua propter abundantiam misericordiae, propè mendacij siue simulationis ac duplicitatis iniquitatē incurrisse possit existimari. Sed nos eiusmodi rem gestam commemorantes, simul ad memoriam reuocemus illud dictum Sapientis: Melior est iniquitas viri, quàm benefaciens mulier. Res hoc modo gesta est: Cle- ricus quidam ex pauperibus, qui, ut iam dictum est, ad beati pontificis curam & elemosynam confluerant, non contentus stipendio charitatis, quod sibi ex illo die porrigebatur, vique in Saxoniam transuolauerat, & ociositatem scētatus, quæ, ut ait Sapientia, multam docuit malitiam, furtum perpetrauerat. Deniquè tres noctū effringens eccle-

fias, cum vasis & vestibus sacris exinde sublati, sacrilegus Coloniã versùs repedauerat, illic deprehensus, immò subsequenti bus è vestigio his, qui damnum pertulerant, iudici eiusdem ciuitatis reus representatus fuerat. Nec erat dubia sententia, quin sicut habet forensis lex, cõuictus fur sacrilegus, statim suspendio interiret. At tum sanctus pater in ipsa vrbe presens aderat. Audito ergò quod acciderat, confestim iudicem ad se euocat, iubetq; tanquàm furti vindex animosus, vt furem secum in suam presentiam deducat: Non, inquit, hodiè quicquã cibi aut potùs percipiam, donèc in cõspectu meo ille mortis reus appareat. Factumq; est, & coràm adductum, quanuis toruis oculis adspiciens, Te, inquit, viuere fas non est, cui mors tanto acquisita scelere, iam debita iamq; parata est. Hæc palàm cunctis minaciter elocutus, optimo illum executori, scilicet pauperum prouisorii, reum cõmittens, secretiùs edixit, vt necessarijs sumptibus vbertim reficeretur. Ipse ad prandium discumbens, quæ sola causã pœnam illius differre videbatur, affidente omni frequentia, cunctisq; ad epulandũ intentis, ipse propositi non immemor, iam dictum prouisorum pauperum clam aduocans, clamq; auri insufurrans: Educ, inquit, clericum, meumq; selsuro illi sterne quantocyus equum, tuq; pariter adequitans, deducito vltra syluã proximam: dansq; illi librã argenti, illo in salutẽ dimisso, tu quantocyus reuertens, coràm adstabis. Factum est, vt imperauit. Et ministro, qui redierat coràm adstante, ipse simulata seueritate: En, inquit, vbi est reus ille? Hæc dicens, videbatur, immò videri volebat, de pœna illius iam maturanda tractare. At ille voluntatis eius simul & facti conscius, tristitiam simul & pauorem confingens: Fuga, inquit, mi Domine lapsus est. Tunc & ipse discurrens, fictumq; metum verbis atque questibus depromens, cunctos qui aderant, attonitos reddidit. Quæ sanctus pontifex quasi vehementer increpitans & minaciter obiurgans, cõuersus ad populũ, spectaculi causã confluentẽ, Ecce, inquit, reus ille effugit, euasit. Ite, currite, quatenus retractus ex fuga, debitam quantocyus pœnam soluat. Hoc insigne pietatis egit memorãdus hic fraternæ salutis artifex, simulator fidelis, &, si dici fas est, splendidè mendax: de cuius tali cõmento si cuiquam mendacij nota non carere videretur, iterum atq; iterum decantare licet id, quod supra dictum iam est, Quia melior est iniquitas viri, q̃ benefaciens mulier. Vir nanq; is est, qui ad virtutẽ tendit, & in omnibus, quæ agit, regno charitatis intētus est. Mulier aut̃, id est, mollis iudicatur, quisquis quolibet in sexu malũ intendit, & regno cupiditatis deditus est. Ergò hic in facto suo, quanq̃ simulationis vitium subijssẽ videatur, vir est, & hæc iniquitas melior est, quàm benefactũ eius, qui dum iustitiæ zelũ simulat, crudelitatem exercet.

De sancti viri persecutionibus. Cap. 25.

Inter tot ac tanta pietatis opera seruus Christi quasi malè operans, persecutionibus, vt iam superiùs prælibatum est, non carebat. Nec mirum. Dicit enim Apostolus, immò is, qui in Apostolo suo loquitur Christus: Omnes qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem patiuntur. Et in psalmo prophetica veritas cum dixisset de sanctis ecclesiarum rectoribus, Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis: ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo: continuo subiunxit, Dixit, & stetit spiritus procellæ, & exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad abyssos &c. Oportebat ergò & istum, quoniam piè in Christo vivebat, persecutionem pati: & quia nauim in mari, id est, ecclesiam in hoc seculo regendam susceperat, oportebat eum fluctibus turbari & moueri. Persecutionem patiebatur ab inuidis, quorum moribus ipse minimè conueniebat. Illis namque grauis erat etiam ad videndum, & vbi sanctiùs atq; reuerentiùs coram Domino, humilis & paruus in oculis suis, procedebat siue adstabat, ibi amplius inuidis displicebat. Erat verò vultu valdè reuerendus, & carũ, quæ in mente illius regnabant, virtutum quædam maiestas forinsecus in facie quodãmodo visibiliter sentiebatur, maximè cum sancto altari assisteret, sacris Missarum solennijs intentus. Tunc etenim tam reuerendus apparebat, vt in faciem eius intedere volentes, quadam velut magisterij dignitate subditos terrefet, nisi quos dilectio confortabat, quæ sola Dei & sanctorum eius adspectu digna est. Hoc amplius indignantes inuidi, execrabantur, procaciter ad alterutrum loquentes, & dæmonem eum esse dicebant, quem constabat esse angelũ Domini, secundum veritatem scripturæ, dicentis: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini exercitũ est. Videre, aiebant, dæmonẽ, quomodo se in effigie transfiguratur angeli, ita vt nemo nostrũ facie eius intueri possit. Et dixit enim: Si patrem familiãs Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?

Reu mortis clericũ mira simulatione liberat à supplicio.

Ecc̃i 42.

2.Tim. 3.

Psal. 106.

Inuidos patitur infestios.

Maiestas vultus eius sacrificiis.

Malac. 2.

Matth. 10.

De

De S. Herico Imperatore, qui ab inuidis male persuasus, sancto viro in sensu erat. Cap. 26.

Porro maiores fluctus illi excitabat in Imperatoris animo ventus contrarius, quia videlicet suspicionem, quam contra sanctum virum in initio regni sui, sicut iam supradictum est, mente conceperat, inuidiam dicti semper augere laborabant detractoris susurrantibus. Denique res eousque processit, ut iam dictus Imperator, nimio contra illum furore succensus, Coloniam peteret, hoc proposito habens, ut cum pontificatu amoueret: aut certe, si hoc rationabiliter fieri non posset, quolibet modo iniuriose illum & indignè tractaret. At verò Deus, maris & fluctuum Dominus, qui ad beatum Iob mysticè loquens: Circuedi, inquit, mare terminis meis, posuique vectem & ostia, & dixi: Hucusque venies, & hic confringes tumentes fluctus tuos: non permisit procellam hanc hucusque procedere, ut perficeret Imperator, quod intenderat: sed occurrens subuenit ambobus, videlicet & ei, qui patiebatur immeritus: & illi, qui de innocentis conscientia male sentiens, peccabat errore deceptus. Causa, propter quam tali cum animo Imperator Coloniam properabat, huiusmodi extiterat. Imperator exercitu commoto, Comitem quendam Ottonem, seculi dignitate præpollentem, in castro, quod dicitur Hamerstein, sito supra Rheni litus, obsederat. Is nanque Otto episcopatum Moguntinum multa infestatione sæpius peruagans, ferro & igne populabatur, odio magno contra eiusdem ciuitatis præfulem vehementer inflammatus. Fuerat nanque ab illo propter illicitum connubium iudicio generalis concilij anathematizatus. Cum ergo querimonia eiusdem præfulis excitatus Imperator, prædicto in castro illum obsedisset, venerabili huic viro demandauit, quatenus & ipse cum suis ad hoc negocium festinus adueniret. At ipse tunc immensis vexabatur febribus: & idcirco adimplere non valuit, quod imperabatur. Quam impossibilitatem eius causam ut audiuit Imperator, non credidit, videlicet antiqua suspitione præoccupatus, & putans illum semper exosa sui habere tempora imperij. Respondens igitur cum furore, magnoque spiritu iracundiæ: Si, inquit, ad me dedignatur venire, ipse cum, quia agrotat, habeo visitare: atque cum hac iracundiâ mox, ubi hostem expugnauit, Coloniam, ut iam dictum est, properabat, imminetibus nimiumque sese ingerentibus inuidis supra memoratis, qui satis ardentem furoris eius ignem magis ac magis perflabant, linguis maleuolis detrahendo innocenti viro Dei. Sed quia tempus erat iam consolandi, terminumque ponendi fluctibus illis, & tempestati diutina aduersitatis, prospiciens de celo Dominus, statuit procellâ eius in auram, & siluerunt fluctus eius. Nam ipsa nocte, qua Coloniam ingressus & officiosissimè à viro Dei erat susceptus, cum se sopori dedit, videt in somnis quendam quasi venerabilem virum, pontificali veste ornatum, qui illum sic allocutus est: Caue, inquit, ô Imperator, nè posthac amplius pecces in conspectu meo Herbertum. Scito illum Deo esse acceptum: in quem si quid admiseris, tu sine dubio portabis iudiciû. Nimirum gratia miserentis Dei, taliter præmonendo Imperatorè, ignorantia eius pepercit: quia videlicet in eo, quod virum eiusmodi suspectum habebat, non malitia, sed ignorantia peccabat. Siquidem eiusdem Imperatoris animam timor Domini possidebat, neque scienter disponere aut iudicare quicquam in regno cupiebat, per quod cælestis offenderetur maiestas. Denique cum aliquid de regni negocijs disponere aut iudicare intenderet, dispositiones omnes siue iudicia sua precibus & elemosynis præueniebat: quatenus mens eius & actus cælesti regimine gubernaretur, nè quando exorbitaret agendo vel iudicando, quod diuinis contraireret legibus. Rectè igitur secundum intentionem suam diuino, ut iam dictum est, oraculo præuētus & seruatus est, nè tantorum meritorum pontificè iniuriâdo, ut proposuerat, ipse reus iudicio diuinitatis existeret.

Vide vtrū
am sanctos
principes
male lin-
guæ non-
nunquam
fallant.
Iob 38.

S. Impera-
tor per vi-
sum admo-
netur.

Vide hic
sancti Im-
peratoris
encomion.

Vt Imperator sanctum virum, cernentibus æmulis, ter osculatus sit. Cap. 27.

Quid multa? Manè factò, cum Imperator mente mutatus virum Dei aduocasset, & id, quod calitis cucnerat, quod superno respectu rex compunctus fuerat, vir sanctus adhuc ignoraret, ac perinde lachrymosis oculis apud illum querelam depromeret, causas requirens, propter quas sibi tandum Imperator infestus existeret, repente, quod non sperabatur, idem Imperator exurrexit, & virum Dei amplexatus est. Ille admirans, hæc pariter consolationis ab eodem dicta accepit: Ex quo ad regni fastigium, Deo donante, conscendi, detrahentium linguis nimium credulus fateor, venerande pater, te exosum habui, & hanc odij trabem in oculo gestans, & ideo nihil videns, iniquum de te iudicium habui, tuamque iustitiâ, immò Dei gratiam in te fulgentè, videre non merui. Porro, te tacente, cælum clamat super te, tuamque

Imperator
humiliter
fateatur erro-
rem suum.

- causam defendit apud me. Nam ipse, qui de sanctis suis curam habet semper & habuit, sicut scriptum est, Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges, dicens: Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari: ipse me pro te corripuit, vt sciam, quod inter electos eius computatus sis. Indulge ergo, precor te, quod in te malignatus sum, vel quod teferuum Dei tangere deliberavi: quia peccatum meum cognosco, nec amplius addam aduersari tue sanctitati. His dictis, semel & iterum ac tertio sanctum pontificem deosculatus est, triplicem nimirum necens dilectionis nodum, de quo Sapiens loquitur: Funiculus triplex difficile rumpitur. Profecio Imperatorem, dignum & ecclesiasticum virum, vt erat eruditus, & literarum scientia ad vnguem perfectus, arbitrari licet euangelij memorem fuisse, vbi primus Apostolorum Petrus trinae negationis culpam, trina dilectionis deleuit confessione, tertio respondens: Tu scis Domine, quia amo te. Pulchre igitur & digne trinum dedit osculum dilectionis & pacis, sub testimonio sanctae Trinitatis: atque hac dulcedine gratiae & honoris, praeterita infestationis amaritudinem superauit. Nec moratus, virum Dei, iam amicum amicum, prope se residere fecit. Hac videntes aduersarij, qui quasi tempus opportunum nacti, aduersum illum conuenerant, suasque diu linguas ad accusandum acuerant, confusi, protinus in fugam conuersi sunt. At verò ceteri benedicebant Dominum, veritatem magnificantes scripturae, dicentis: Quia cor regis in manu Dei est.

Vt Imperatori, suppliciter de uo veniam petenti, prae dixerit obitum suum. Cap. 28.

- N**Ec contentus hac satisfactione rex religiosus, adhuc de iudicio diuino erat sollicitus. Etenim is, in quem peccatum aliquod commissum est, praecipuum quidem vel consilium habet euangelicum, vt peccanti in se ex corde suo dimittat: sed adhuc timendus est ille, qui legem dedit, quique per prophetam dixit: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. & de quo item scriptum est: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Bene ergo sollicitus, & praeterita reconciliatio non contentus, nocte sequenti, finitis matutinorum solennijs, assumpto vno ex clericis, idem Imperator cubiculum sancti pontificis adiit: sed non ibi quiescentem, verum in proximo S. Iohannis oratorio vigilantem, vt solebat, & orationibus insistentem reperit. Protinus abiecta chlamyde, solo stratus ante pedes eius, in spiritu humilitatis & in animo contrito se suscipi postulat, & ea potestate, quam sacerdotibus suis Dominus contulit, veniam sibi dari cunctorum, quae in ipsum commiserat. Nec moratus omnipotentis Dei famulus, Imperatorem prostratum a terra subleuat, & Christo mediante, qui dixit: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum: ac deinde: Amen dico vobis, Quaecunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in caelo: & quaecunque solueritis super terram, erunt soluta & in caelo: absolutio culpa secundum fidem regis in caelo & in terra peracta est. Erat autem hoc seruo Domini initium sempiternae consolationis, quippe qui de ista valle lachrymarum protinus ascensurus erat ad gaudium diuinae visionis, sicut Psalmista dicit: Beatus vir, cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum. Et subinde: Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion. Etenim hoc idem vir Domini, reuelante sibi spiritu, praenoscens, ait in illo secreto inter caetera ad eundem Imperatorem: Noueris certissime, quia post discessum nostrum, quo nunc separandi sumus, nostras inuicem facies iam in hoc seculo nequaquam videbimus. Eo magis Imperator corde compunctus, iterum in amplexus & in oscula ruit, flens pariter & cuncta penè membra, manus & oculos, collum quoque fixis demulcens osculis. Hoc facto, clam ad cubiculum redijt, moestam reportans memoriam prophetiae beativiri, quam & postmodum, transitu eiusdem subsequente, veram fuisse comperit, & ipse, vt audierat, ore proprio denarravit. Nec sui verò transitus tantummodo, sed & obitus Imperatoris prophetico spiritu hic sanctus Dei praescius extitit, quod postmodum suo loco praesens narratio non tacebit.

Febre corripitur vir sanctus, & Ecclesiasticis sacramentis munitur. Cap. 29.

- I**gitur post discessum Imperatoris beatus Herebertus, caelorum ciuis, longa in hoc seculo peregrinatione fatigatus, cum suspirans prospiceret mansionem aeternam patriae caelestis, tandem febre corripitur: & ecce seruus Domini pro ipsa expectatione peruigil, sentire sese arbitratus est, quod iam veniret, iamque pulsaret Dominus, vt sibi aperiretur. Erat autem tunc temporis in quadam suae dioecesis villa, qua

Nouesij corripitur febre

Vide sancti Imperatoris eximiam humilitatem, & vt agnoscat pontificum auctoritatem. Matth. 18.

Psal. 83.

Psal. 104.

Osculatur tertio sanctum virum Eccles. 4.

Iohan. 21.

Prover. 21.

quæ Nussia dicitur. Cùm igitur urgente atque ingrauescente molestia vexaretur, pro-
 pere Coloniam mittens, Abbatem Eliam accersuit. Quo veniente, ipse, secundum præ-
 ceptum Apostoli, sacro est unctus oleo in nomine Domini, pariterque corporis & san-
 guinis Domini sacramentis munitus, tunc demùm carinæ illatus est, ut Coloniam de-
 duceretur. Tunc in Apostolorum principis oratorium iussu suo delatus, atque coram
 altari sanctæ Crucis, quod ad medium situm est, depositus, prout valuit, capite oculisque
 ac manibus in cælum protensis, prolixius oravit. Aderant nanque tam ex clero quam
 ex populo quamplurimi, mirantes pariter & compuncti pro suavitate orationum &
 pietate supplicantis, cui veraciter omni tempore & tunc maximè in extremis suis con-
 gruebat illud Dauidicum: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, ele-
 vatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Oratione ergò bono cum odore ac
 religioso exemplo completa, in cubiculum oratorio coniunctum delatus est. Prædi-
 ctus Abbas ab eodem pro consolatione retentus, continuis duabus noctibus, vbi pa-
 rum quid somni percepisset, visionibus clarissimis instruebatur, quòd eadem infirmitate
 sine dubio idem foret è corpore migraturus.

Visiones Eliæ Abbatis de obitu sancti viri. Cap. 30.

ERat autem huiusmodi vna visio, quam mox hora matutina beato viro, carnis
 suæ solutionem desideranti, hoc modo retulit: Videbam, inquit, me beati Petri
 oratorium introisse, & ecce illud erat quasi magna & solenni frequentia plenum,
 splendidis clericorum atque sanctimonialium choris consistentibus, & quasi ad
 procedendum paratis obuiam cuidam magnæ personæ, ut ab ipsis honorifice suscipe-
 retur: quo videlicet honore sacris illustresque personas in tempore præuenire, Eccle-
 siastica consuetudinis est. Nesciebam, inquit, quæ illa deberet esse persona, veruntamen
 magnam aliquam atque insignis reuerentiæ suscipiendam fore personam, meus somni-
 antis sensus habebat. Ergò licet tremebundus, in gradu meo consistens immotus, eum,
 qui primus inter eos videbatur, acciui, & quisnam ab ipsis suscipiendus foret, percon-
 tatus sum. Ille respondens: Deo, ait, sanctisque omnibus dilectum, videlicet Archiepi-
 scopum Herbertum venimus susceptum. Ego vehementer admirans tanti tamque
 splendidi occurrentis festiuitatem, hæc audiui ab eodem protinus: Si scires, qualiter vel à
 quibus postmodum suscipiendus est, nequaquam admirareris super hoc processu nostro,
 qui re ipsa longè minor est. Huiusmodi visum is, qui viderat, beato viro confestim dilu-
 culò referens, verè tanquam bono nuncio sanctam lætificabat animam, dissolui & cum
 Christo cupientem esse. Nam expectationi desiderioque eius anhelanti celerem adesse
 pollicebatur effectum, & eam, de qua iam supradictum est, discessus sui confirmabat
 præscientiam. Denique & ante visionem hanc aliud quiddam iam dictus vir veneran-
 dus Elias viderat, quod proculdubio ad eiusdem rei significationem pertinebat. Fuerat
 autem huiusmodi somnium, eundem pontificem, sacris atque festiuis indumentis per-
 ornatum, procedere quasi ad celebranda solennia Missarum, solum tamen atque inco-
 mitatum, clero expectante taciturno: cuius idem pontifex, quasi Romam peregrè pro-
 fecturus, benedictionem flagitaret: qui & solus, ut videbatur, declinavit, & nusquam re-
 pertus est. Talia, non dubiam interpretationem habentia, cum ille tristis referret, vir
 beatus in abundantia lætitiæ suscipiebat: quippe qui iam dudum finem suum habens
 præcognitum, presentibus adhuc iuabatur documentis, ut diceret: Disrumpe vincu-
 la mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Maiora his, per quæ longè vel propè beati huius
 viri transitus vel meritum significatum est, loco alio seruata sunt. Nunc eundem eius
 conceptum sermo prosequatur transitum.

Vt vir sanctus fratrem suum flentem consolatus sit. Cap. 31.

CUm ergò absque dubio per præsentis ægritudinis molestiâ pulsaret Dominus,
 hic seruus fidelis aperire illi properabat, lumbis iam dudum præcinctis, & lu-
 cernis clarè ardentibus. Distribuebantur omnia, quæ superfuerant, pauperi-
 bus, ut profecturus ad æterna tabernacula, pauper ipse grata vice recipere-
 retur. Residebat autem ad caput lectuli frater eius Comes, nomine Gezemannus,
 profundas lachrymas atque amarissimos continuans gemitus, velut qui in ma-
 gno pelago tempestatem circumspectans, fractoque gubernaculo naufragus periclita-
 retur. Cui vir piissimus valde compatiens: Quid, inquit, frater mi tam miserabili temet-
 ipsum afficis eiulatu? Parce, quæso, lachrymis & gemitibus: quia sperantibus in se non
 deerit consiliarius & consolator Deus. Tu ergò iacta cogitatum tuum in illo: & quia
 cunctis

Jacob. 5.
 Extremam
 vñtionē &
 Eucharistiā
 moriturus
 accipit.

Psal. 140.

Visio Eliæ
 Abbatis.

Alia eius
 visio.

Psal. 115.

Moriturus
 omnia sua
 largitur pau-
 peribus.

Optimè cō-
sulit fratri
suo comiti.
Luc. 16.

Prædicat
obitum Im-
peratoris.

cunctis in hoc seculo viuendi tempus breue est, & migrare oportet, nunc interim præparare, & miserere animæ tuæ, vt dignus habearis seculo venturo. Præparationis hic modus tibi pernecessarius & optimus est, vt de rebus tuis quoad potes, pauperibus impertiendo, amicos tibi facias: vt cū defeceris, sicut ait Dominus noster, recipiant te in æterna tabernacula. Hæc & huiusmodi salubria monita danti, ille respondit: Ista, Domine mi, Deo adspirare, libenti animo agere curabo: sed tuus ab hac vita discessus, fratris tui orphanitas & inconsolabilis animæ meæ viduitas est. Nōsti præterea quia maiestas imperialis tuis omnibus propinquis aduersa semper extitit, & dum adiuueres, tunc quoque nobis propter ipsum periculosus erat status vitæ præsentis. Eccē autem refugium nostrum, murus & antemurale nostrum cadit, dum tu ab hac vita discedis, cuius muniebamur virtute & gratia, magnisque apud Deum & homines meritis peruulgatis. Ad hæc vir Dei spiritu prophetico prædoctus: Regem, inquit, immortalem modis, quibus iam dixi, stude tibi efficere propitium: de isto autem homine communis necessitas finem factura est, vt & ipse viam vniuersæ carnis ingrediatur. Noueris enim quia post obitum meum, trium non peraget annorum curriculum.

Vt in extremis pauperum memorem sese declararit. Cap. 32.

Psal. 41.

Pauperes
vocat fra-
tres suos &
dominos.

Prouer. 19.
Eccl. 3.

2. Cor. 9.

Commēdat
pauperes
primarijs
viris.

Post hæc, morbo inualescente, iamque non incerto eius transitu, spirituales ipso iubente à fratribus exequiæ psalmorum decantationibus inchoantur. Ipse quoque pectoris anhelantis, quoad poterat, citharam extendebat, pariter psallens & quodammodo dicens: Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis usque, ad domum Dei, in voce exultationis & confessionis. Interea pauperum procuratorem, cui curam illorum ipse commiserat, inter moerentium cateruam cominus sibi assistere vidit. Et quid, inquit, nunc agunt fratres mei? Num illorum seruitio deest aliquid? Dicebat autem de dauperibus. Etenim illos humili conscientia fratres suos, immo & dominos & patronos apud Deum æstimare consueuerat. Cū ille cuncta, quæ sibi assignata fuerant, se expendisse, iamque nihil superesse respondiisset, protinus ecclesiæ præpositum, & ciuitatis accersiens aduocatū, his illos allocutus est: Audistis, charissimi, immo & vigilanter audire debetis scripturam dicentem: Quia foeneratur Domino, qui miseretur pauperi: & quia sicut ignem extinguit aqua, ita eleemosyna reficit peccatis. Ego si quid exempli boni secundum verba hæc vobis præbui, si quid in pauperibus seminavi, nunc iam reposita compensabitur merces, & messis, quam acquisiui, nunc iam recipienda est, sicut item scriptum est: Qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Iam enim vobiscū diuitius non ero hic, vbi seminatur. Migrandum est, & iam hora instat, vt eam illuc, vbi meretur, propria corporis mei, prout gessi, recepturus. Vos igitur tanquam filios charissimos pater moriens & vltimum spiritum trahens, hac nouissima testatione conuenio, quatenus pauperum memores sitis, atque hoc animæ meæ solatium impendatis, vt quoad usque successor episcopus subrogetur, constitutum à me pauperibus refrigerium, vestra suppeditante cura, non desit. His auditis, vehementer compuncti sunt, seque hoc libentissimè acturos sponderunt, eo magis abeuntem congemiscentes, quod factis præteritis perpenderant conuenire verba nouissima, respicientes qualis erat, qualiter vixerat, quanto sibi semper studio misericordiam thesaurizauerat, & instantis horæ necessitatem finemque, in quo laus omnis canitur, quam sapienter prouiderat.

Prædicat quis ipsi sit successurus, & moritur. Cap. 33.

Prædicat
quem sic ha-
biturus suc-
cessorem.
Moritur.

ET quia de successore mentionem fecerat, altius in planctum excitati, velut pupilli iam deserti, percontabantur & quaeritabant, quisnam tanto præfulse viduatam recepturus foret matrem ipsorum ecclesiam. Ille, aiebant, virtute venerabilis est, & ille alius vt cunquē idoneus est: atque ita diuersorum qualitates perpendendo, sollicitudinem suam inuicem anhelando conferebant. At ille prophetico, vt iam supra dictum est, prædoctus spiritu: Neque illum, inquit, neque hunc, quem putatis: sed Pilegrinum habebitis episcopum, & hic in hac ecclesia pontificatus officium breui tempore administrabit. His dictis, carne solutus, de vitæ præsentis angustia ad æternam patriæ sempiternam consolationem ascendit, fructum percipiens perpetuæ iucunditatis. Migravit autem septimo decimo Calend. Aprilis, sepultusque est in Diuitensium castro, in oratorio sanctæ Dei genitricis, quod ipse condidit, multis deinceps ibidem coruscans miraculis ad laudem Domini nostri Iesu Christi. Vbi cū sanctum corpus eius humatum fuisset, tunc demum reminiscens is, qui villicus sancti pontificis extiterat in chor-

in chorte ipsa, in qua iam dictum per superius memoratam reuelationem constructum erat oratorium, admirando diuinam prouidentiam, dicebat: Locus hic, in quo corpus hoc sanctum sepultum est, rumulus erat omni tempore herbidus, semper mundus & amoenus, omniumque oculis iugiter gratiosus. Quod nimirum laudibus proficit beatissimi viri, cuius futuris exequijs seruandisque reliquijs taliter sese loci facies, iubente Deo, preparauit, ut semper seruaretur viridis ille sinus terrae, in quo requiescere haberet possessor sempiternae viriditatis, cui reposita erat hereditas incorruptibilis, incontaminata, & immarcescibilis. Proinde cum Apostolo regi seculorum immortalis, inuisibili, soli Deo honorem dicamus & gloriam, in secula seculorum, Amen.

Nota de loco sepulcri eius.

1. Tim. 3.

Visio oblata Epponi episcopo post obitum sancti viri. Cap. 34.

Eodem tempore vir memorabilis Eppo Babenbergensis episcopus, praeclaris moribus, & non contemnendis florebat virtutibus. Hic tam longè positus, eadem nocte, qua vir Domini Herebertus, post emeritam vitae huius militiam, supernum, ut iam dictum est, donatium accepit, visionem vidit huiusmodi: Ingredebatur quasi quoddam magnam splendidumque Capitolium: & ecce illic innumerabilis residebat concio personarum venerabilium, episcoporum, abbatum, regum atque Imperatorum, ceterorumque cuiuscunque ordinis virorum illustrium, secundum suum quique ordinem vestiti, & omnes pulchri ac reuerendi, quasi ad agendum generale concilium congregati. Porro in medio confidentium, loco euidenti sella videbatur episcopalis, seorsum nondum habens: Veruntamen ad hoc parata, ut in illa resideret aliquis. Ut ergo tanta amplitudinis locum, tamque venerandae multitudinis conuentum introspicens vidit, sicut ipse referebat, admiratione pariter & timore compressus stetit, & nequaquam introire praesumpsit. Nam visionem hanc diluculo Imperatori Henrico festinus intimare curauit. Is enim tunc inibi degens, Quadragesimam celebrabat. Aiebat ergo: Cum irà stare stupefactus, ecce vnus de illo sancto senatu, tantoque quasi patritiorum coetu surgens, & usque ad me pro foribus stantem procedens, quem & ego dudum noueram, apprehensum manu introduxit me, annuens ut super sedem vacantem, sicut iam dictum est, residerem. Ego veritus, hoc facere recusauit. Sciebam enim sellam eandem positam non mihi, sed alteri, quem eatenus ignorabam, viro maioris reuerentiae & dignitatis amplioris. Nec mora, is, qui conuentus eiusdem primatum tenere videbatur, duobus ex eodem confessu venerabilibus episcopis praeccepto edixit, ut foras exeuntes, eum quem primum inueniret stantem & paratum, introducerent, & in sede illa media, quoniam sessioni eius preparata fuisset, dignè collocaret. Fecerunt illi, ut fuerat imperatum: & ecce quem adducebant, is erat dominus Herebertus archiepiscopus Coloniensis, sacro redimitus ornatu, tanquam in die solenni ad celebranda solennia Missarum. Eum in illa sede mediū, ut fuerant iussi, sedere fecerunt. Veruntamen vnum ad ornatum eius, scilicet balteus, deesse videbatur. Cum ergo vidissent illum principes tantum confedentes, balteumque illi deesse animaduertissent, quasi vehementi admiratione concitati, sciscitabantur quisnam ille esset, qui tanti pontificis ornatum diminuere praesumpisset. Ad haec ipso tacete, praelocutus est vnus de primoribus: dixitque, quod is esset Imperator Henricus. Haec, ut iam dictum est, venerabilis episcopus manè factum Imperatori retulit, pariterque, ut erat certus de visionis veritate, affirmabat, quod sanctus Domini Herebertus iam separatus à terrenis, & translatus esset ad immortalem senatum curiae caelestis. Nec verò illum constantia sua fefellit. Nam post dies aliquot nuncius venit, qui Imperatori sacram, ut iam dictum est, Quadragesimam celebranti, Coloniensis archiepiscopi obitum annunciauit. Requisitus quoque diligenter, quando obisset, & vtrum noctū, an interdū de corpore migrasset, cum sicut se res habebat, respondisset, admirati sunt tam Imperator, quam is, qui visionem viderat, episcopus, quod talia tamque longè positus Dominus fuerit reuelare dignatus. Nam ipsa nocte, qua visum episcopus viderat, sanctum Domini migrasse constabat. Sed & antequam nuncius iam dictus adueniret, Imperator non incredulus visioni, responderat eandem episcopo narranti: Si balteo caruit, me praedone, ille sanctus & venerandus vir, Domino adiuvante, meque operam dante, rapina haec restitueretur illi. Recordabatur autem & nouissima eius colloquutionis, qua Imperator pro reatu suo coram illo satisfecit, & hoc ab eodem audiuit, quod suas iniuriam ulterius facies non essent visuri. Item & illud prudenter in hac re coniectorem non latebat, quia quod à se dicebatur vir tantus balteo suo spoliatus, hoc erat, quod à se non fuisset dignè pro meritis suis honoratus. Igitur Imperi-

Visio Ep-
ponis epi-
scopi.

Imperator
S. Henricus
celebrat
Quadrage-
simam iei-
unium.

Pius Impe-
rator agno-
scit culpam
suam, & cam

largissimis
elemofynis
&c. expiat.

Imperialem manum largiùs extendens, dona Christi Ecclesijs pauperibusque distribuit, sacrisque Missarum solennijs, psalmis & orationibus transitum beati præfulis edixit celebrari, cui balteum ipse sustulisset: id est, qui viuentem longè minus, quàm decuerat, honorificasset. Verè vt sapiens hoc egit, quia nimirum nullo modo meliùs rapinam eius poterat restituere, quàm faciendo pro semetipso fructus dignos pœnitentiæ. Quapropter arbitrari licet, visionem huiusmodi non tantum pro beati præfulis honore, verum etiam pro eiusdem Imperatoris melioratione celebratam fuisse: quoniam ipse superiùs memorata satisfactione sua promeruisset, vt sicut eum persona nō accusabat, ita nec illum superstes causæ vestigiū accusaret. Nam in prædicta visione sancto percontante concilio, quis ornatum eius minuisset, diligenter notandum, quòd non ipse beatus præful respondit, neque Imperatorem accusauit: quia videlicet viuens, euangelici memor præcepti, totum ex corde suo dimiserat illi. Itaque vel modicum causæ vestigiū, quòd supererat, nè accusaret eum, pulchrè talis visio iuuat, ad misericordiæ opera fuscitans eius animam.

Matth. 18.

De miraculis ad eius monumentum, & quadam visione mirabili. Cap. 35.

Miracula
ad eius fa-
cras reli-
quias.

INterea tumulus beati viri, locus (vt erat) apparebat esse refugij fidem habentibus, & ex quacunque necessitate confugientibus ad protectionem Dei celi: & velut quidam riuus paradisi, gratia curationum exinde fluebat vbertim. Sanabantur infirmi, illuminabantur cæci, erigebantur contracti, currebant claudi, paralytici curabantur, dæmones de obsessis corporibus effugabantur. Vnum autem inter cætera contigit infra tricenarium funeris, quod pro sui magnitudine non prætereire, immò & imprimis narrare dignum est. Res enim gesta, est valdè mirabilis, & penè esset incredibilis, si non ex sanctis canonicisque constaret scripturis, angelos quoque, qui vique spiritus sunt, & carne non teguntur, interdum visos & auditos fuisse ab hominibus sensibus corporeis. Siquidem hoc accidit, vt spiritus beati huius viri, iam carne solutus, homini viuenti visibiliter appareret, sermonemque conferret: cuius videlicet sermonis subsecuta veritas testatur, non phantasticum, sed verum & diuinum fuisse, quod ostensum est. Res hoc modo gesta est: Vir vitæ venerabilis Volpertus, cœnobij, quod ab eodem sancto pontifice constructum fuerat, pater primus, recenti tanti præfulis obitu magis excitatus, quotidianis maximeque nocturnis peruigil insistebat orationibus. Erat multorum monachorum pater, quippe cui propter egregiam vitæ conuersationem, scientiam quoque & dilectionis abundantiam, non solum præfati cœnobij, verum etiam monasteriorum sancti Pantaleonis, sanctique Viti cura vel prouidentia commissâ fuerat. Huic per omne tempus vitæ continuum penè studium fuerat, matutinos præuenire hymnos, solitarijsque vigilijs psalmos decantare Dauidicos: & hunc sanctum feruorem eius dolor, qui de tanti patris obitu acciderat, maiorem, vt iam dictum est, effecerat. Cùm ergò quadam nocte ad hoc ipsum opus ardentius assisteret, & magno charitatis igne sanctæ orationis incensum adoleret, reuerâ fumus aromatum eius altius ascendit, & ante oculos Domini in cælum vsque peruenit. Nam illo diutius orante, respectus diuinitatis super eum factus est, & locus contremuit, iuxta quod in psalmo, saluo altiori sensu, scriptum est: Qui respicit terram, & facit eam tremere. Stabat autem ipse prope sepulcrum beati antistitis, & quem viuentem dilexerat, eidem sepulto mente & corpore ardentem inhærebat. Cùm igitur locus intremuisset tam validè, vt tota monasterij fabrica funditus quati videretur, mortalis, vt erat homo, inhorruit quidem, sed non modicam habens fidem, cœptam continuabat orationem, cornu altaris apprehendens. Iterum à parte orientali murus templi, cum magno sonitu intremuit, & omnia circumstantia moueri visa sunt. Ecce autem & sepulcrum beati viri patefactum est, & sanctus Dei egredi visus est. Isque stans prope virum iam dictum, leniterque tangens illum, quid operaretur, sciscitatus est. Hoc, vt iam supra dictum est, omninò incredibile videretur, si nusquam Ecclesiasticis contineretur literis, aliquos Deo volente corporaliter visos fuisse mortuorum spiritus, si non etiam angeli ab hominibus Deo placentibus fuisse hospitio suscepti legerentur. Sed & Daniel in visione angelica conturbatus, eodem, qui apparuerat, fatagente confortatus est. Cùm igitur & istum beatus pontifex alloqui inciperet, tangens prius latera eius baculo pontificali, cum quo fuerat tumulatus, vires ille resumpsit, & ad interrogata respondere præualuit. Nam sic ex visione & ex prædicto fragore fuerat tremefactus, vt non stare præualeret, immò & vix ad sedendum virtus sufficeret. Cùm ergò percontanti quid operaretur, breuiter pro se respon-

Volperti
I. Abbaris
Tuitienfis
egregia
laus.

Psal. 103.

S. Herebertus loquitur post obitum cum Volperto Abbate.

Ge. 18. & 19.
Dan. 10.

respondisset, confessusque, qui apparuerat, intulit hæc : Orationibus, frater mi, sedulus vigilanter insiste, & viuorum atque mortuorum parentum vel familiarium tuorum salutem exorans, mei quoque memoriam abundantius habe. Scito enim & veritatem loquenti mihi præbe fidem, quia obitus mei die tricesimo qui nunc imminet, mecum pransurus es. Hoc ille audito, penè exanimatus resedit in eodem loco. Tandem verò spiritum paulatim attrahens, respirauit, baculoque innixus surrexit, & corpore ac mente tremens, vix ad lectulum peruenit. Manè factò, in conuentum fratrum de more processit, sermonem protulit adificationis satis eloquenter & cum spirituali ornatu magnæ venustatis, inter cætera maximè illud exhortans, quod egregium decus est monachorum, vt videlicet oris sui custodiam haberent ad silentium : quia sicut propheta testatur, cultus iustitiæ est silentium. Porro visionem, quam viderat, tunc interim reticuit: conuentum autem soluto, seniores tantum, & qui magis spirituales esse videbantur, secretius aduocauit, & quæ viderat, quæque audierat, cuncta per ordinem retulit. Illi rem non vt erat attendentes, & longè minùs quam erat estimantes, suo sensu loquebantur, dicentes ei nihil aliud fuisse quam quod est humanæ consuetudinis : scilicet quem viuentem dilexerat, eundem mortuum præ oculis cordis cogitatione continua versabat, & cogitationes vigilantis curamque dilectionis, quam erga illum habebat, sequebantur huiusmodi somnia. At ille audiens hæc, nihilominùs sciebat, quid vel qualiter vidisset : magisque suæ conscientie, quam aliorum credebat opinanti ignorantie. Quid multa? Obitus beati viri dies instabat tricesimus, & prædictus monasterij pater ad eundem diem copiosas pauperibus impensas præparabat. Oportebat autem illum propter hoc ipsum exire ad quandam suæ vel Ecclesiasticæ possessionis villam, quæ fermè decem miliaribus à monasterio procul aberat, vbi quæ necessaria erant futuro diei, præparare præsens ipse properanter iussit. Hoc factò, nauem conscendens, velociter per alueum Rheni ad monasterium reuertebatur. Iam hora sexta rogabatur à comitibus, vt pranderet : quoniam & ipsi ita iucundum de more erat, & hora satis opportuna commonebat. Ipse quoque non abnuens, immò & ex charitate iuuentuti famulanti condescendens, præmisit opus Dei, sextamque horam de more cum duobus, qui obsequio eius aderant, fratribus canere incepit. At vbi ventum est ad lectionem, quam nos Capitulum dicimus : hæc autem erat, Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur : mors illi vltra non dominabitur : quòd enim mortuus est & c. respondentibus illis, Deo gratias : continuo spiritum exhalauit. Quòd videntes qui simul aderant fratres, sociique vel comites, vehementer attoniti, & repentino stupore præuenti, paulisper attendentes, protinùs voces cum eiulatu leuauerunt, paulò antè læti, nunc autem tristes, quippe qui citharam suam in luctum, & organum suum videbant versum esse in vocem silentium. Egressus est vnus, vt terrestri itinere præcurreret ad monasterium, vt rem fratribus intimaret. At illi qua hora nuncius hic ingressus est, ad cœnandum confederant, alacriter sui patris aduentum, & subsequitur diei, quæ tricesima beati præfulis erat, spirituales expectantes lætitiã. Vt ergò nuncium huiusmodi confidentibus innotuit, pariter cuncti non leuiter congemuērunt, mente concussi, & suis penè cuncti sedibus excussi, tam miserabili gestu tamque lachrymoso processu, vt nulla sermonis copia satis exprimere possit. Vulneri quippe adhuc recenti, id est, dolori, qui de beati præfulis obitu acciderat, vulnus hoc aliud superaccesserat. Itaque filiorum animos non medio critè tangebant tam confinia, tamque contigua patrum funera. At ille venerabilis pater qui nunc taliter discesserat, reuerà feliciter ad æternæ vitæ prandium cœnamque immortalitatis inuitatus processerat, veram visionem suam, verum oraculum illius, exitu suo comprobans, qui dixerat illi, Quia die obitus mei tricesimo mecum es pransurus. Allatum itaque defuncti corpus, prope sepulcrum eiusdem varis sui, videlicet sancti præfulis, cum libitina depositum est. Ecce autem inter exequiarum vigilias pauper quidam, à cunabulis contractus, quem idem sanctus pontifex, dum adhuc viueret, alebat, inter sepulcrum sancti & huius defuncti feretrum tristis proreperat, & inter duos mortuos, suæ inopis vitæ patronos, iacens, tota nocte se illis superstitem esse deplorabat. Viderunt illum, qui coram Deo viuebant, & eadem clementia, qua viuentes in carne victuales illi præbebant alimoniam, defuncti iidem mirabilem totius corporis eius operati sunt medelam. Denique circa lucis exortum, matutinos fratribus hy-

Silentij cura, egregiū decus monachorum. Esa. 32.

Volpertus Abbas religiosus, subito obdormit in Domino.

Contractus ad sepulcrū S. Herberti curatur.

dentque illum extensum iacere, riuumque terri sanguinis per paucorum. Allata pro-
 tinus aqua, refocillatus est, & post pusillum sanus surrexit, ac permansit incolumis. Hu-
 ius opus virtutis rectè vtriusque ascribi debet meritis. Cæterum à beati præfatis trans-
 itu, intra paucorum dierum decursus, viri pariter & mulieres fermè quadragintaquin-
 que diuersis incommodis liberati sunt ad sepulcrum eius gloriosum, laudantes nomen
 Domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuunt & regnant Deus per
 omnia secula seculorum, Amen.

Multa mi-
 racula fiunt
 ad eius se-
 pulcrum.

VITA S. GERTRVDIS ILLVSTRISSIMÆ
 VIRGINIS, CONSCRIPTA AB AVTHORE QUIDEM

*anonymo, sed qui testetur ea se scribere, quæ partim ipse viderit, partim ab idoneis
 testibus auditione acceperit. Porro stylus in gratiam lectoris mu-
 tatus est per F. Laur. Surium.*

PROLOGVS.

Sancta ac indiuidua persuasi charitate credimus, & stabili
 atque inconcussa fide tenemus, iis, qui iter illud, quod ad ce-
 lestem perducit patriam, ingredi, cunctaque huius labentis
 seculi lucra & emolumenta abijcere cupiunt, ad æterna illa
 capefenda præmia impendiò hoc adminiculari, si res ge-
 stas sanctorum vtriusque sexus hominum, ad aliorum pro-
 fectum & ædificationem, vel breuiter, at bona tamen fide,
 siue scribendo, siue concionando commemoremus: vti
 illorum exempla pectorum nostrorum tenebras flamma
 feruentis amoris & ardore sanctæ compunctionis illustrent.
 Atque hanc ob rem, adiuuante nos omnium opifice sancto
 Spiritu, de vita beatissimæ virginis Christi Gertrudis, eiusque conuersatione, qua secun-
 dum Deum & monasticam disciplinam, dum esset in humanis, regulariter vixit: ad ex-
 emplum sanctæ familiæ Christi, ea iam scribere aggrediar, quæ vel ipse meis vidi oculis,
 vel à testibus idoneis & fide dignis accepi: maximè id à me poscente sacra virgine &
 Abbatissa Dominicana, sanctaque * Niualensis cœnobij, cui Gertrudis beatissima præ-
 fuit, congregatione.

* Niualensis

NARRATIO.

17. Martij.

* Itanz

T quidem, quòd ad illius genus & familiam attinet, longum est ea
 hic recensere: præsertim cum in tota Europa apud omnes peruul-
 gata sint clarissimæ stirpis huius & loca & nomina. Ad alia igitur ac-
 cedamus; Cùm in paternis ædibus versaretur sacra puella Gertru-
 dis, ad pedes beatæ memoriæ parentis suæ * Itæ, die ac nocte verbi
 Dei sapientiam meditabatur, Deoque chara & hominibus grata ac
 amabilis, coætaneas suas longè anteibat. Fuit verò hoc primum illi-
 us in Christi seruitio initium, quemadmodum ab homine veraci & iusto, qui præfens il-
 lic aderat, cognoui; Cùm pater illius Pipinus regem Dagobertum in suas ædes ad
 splendidas epulas inuitasset, quidam eò adolescens aduenit, filius ducis Austrasiorum,
 isque tum à rege, tum à parentibus S. Gertrudis eam sibi coniugem dari petijt, suam il-
 lis, vt est seculi huius more comparatum, vicissim amicitiam & studium promittens. Et
 regi quidem iucundus fuit hic sermo, hortabaturque patrem puellæ, vt ad ipsius con-
 spectum puella vnà cum matre adduceretur. Venerunt illæ, tamen si ignorarent, quam
 ob causam rex illas acciri voluisset: inter edendum autem cum ex puella rex sciscitare-
 tur, num illum adolescentem auro fulgentem & sericis comptum vestibus, vellet ha-
 bere sponsum, illa indignabunda, etiam adhibito iureiurando, respondit: Ego neque
 hunc, neque quenuis alium mortalem hominem, sed Christum Deum ac Dominum
 meum volo sponsum habere. Quæ cum audiuisset rex & proceres eius, stupebant ad
 ram teneræ puellæ sermonem, diuino vtique instinctu prolatum: porro adolescens pu-
 defactus, recessit cum indignatione. At illo posthabito, sancta Dei puella ad matrem se
 contulit.

Pipinus pa-
 ter S. Gertru-
 dis obit.

Ab illo autem die animaduertunt parentes eius, regi illam non mediocriter cha-
 ram esse. Elapsis indè annis quatuordecim, Pipinus vita functus est. Tum verò matri vi-
 cluæ